

Uchwała Nr XXXVII/323/22

Rady Gminy Dźwierzuty

z dnia 15 lutego 2022 r.

w sprawie uchwalenia gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na terenie gminy Dźwierzuty na lata 2022 -2024

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2021, poz. 1372 ze zm.), art. 4¹ ust. 2, 2a, ust. 5 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2021 poz. 1119 t.j. ze zm.), art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2020.2050 t.j. ze zm.) Rada Gminy Dźwierzuty uchwala, co następuje:

§ 1.

Uchwala się gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na terenie gminy Dźwierzuty na lata 2022 - 2024, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dźwierzuty.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2022 r.

Wiceprzewodnicząca Rady Gminy

Katarzyna Bartkowska

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr
XXXVII/323/22
Rady Gminy Dźwierzuty
z dnia 15 lutego 2022 r.

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI

I

ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII

NA TERENIE GMINY DŹWIERZUTY NA LATA 2022 – 2024

Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na terenie Gminy Dźwierzuty na lata 2022 – 2024 stanowi część strategii rozwiązywania problemów społecznych i określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych wynikających z używania alkoholu, narkotyków oraz uzależnień behawioralnych.

Zakres zadań z obszaru profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii oraz promocji zdrowia, realizatorzy oraz źródła finansowania wskazane są w kilku ustawach, m.in. w ustawie o zdrowiu publicznym, ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawie przeciwdziałania narkomanii. Wyznaczają one politykę wobec substancji psychoaktywnych na szczeblu krajowym, regionalnym oraz lokalnym, a zadania w nich wskazane uwzględniane są w narodowych i krajowych programach profilaktyki, z których najszerszym jest Narodowy Program Zdrowia. Działania z zakresu profilaktyki na szczeblu lokalnym realizowane są poprzez gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. Źródłem finansowania działań jest budżet gminy oraz środki dodatkowe uzyskane z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż detaliczną alkoholu, a także opłat od sprzedaży napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej nieprzekraczającej 300 ml.

WPROWADZENIE

Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii jest kontynuacją zadań i kierunków podjętych w latach ubiegłych oraz skierowany jest do

wszystkich grup społecznych, których dotyka problem alkoholowy, problem narkomanii i problem uzależnień behawioralnych, a także do osób zagrożonych prawdopodobieństwem ich wystąpienia. Charakteryzuje go wielopłaszczyznowe podejście do problemów, które jest niezbędne w przeciwdziałaniu i rozwiązywaniu problemów generowanych przez alkohol, narkotyki i uzależnienia behawioralne.

Problem alkoholowy (alkoholizm) według WHO to "wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą".

Z kolei problem narkotykowy (narkomania) według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”.

Natomiast uzależnienia behawioralne, czyli inaczej uzależnienia od zachowań, to wszelkie nałogi związane z wykonywaniem jakiejś czynności, są to np. uzależnienia od komputera/sieci internetowej i telefonu komórkowego, kompulsywne objadanie się, zakupoholizm, hazard.

Podstawowym celem i założeniem gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii jest zapobieganie powstawaniu i rozszerzaniu się zjawiska patologii społecznej w szczególności nadużywania alkoholu i narkotyków, występowania przemocy domowej oraz uzależnień behawioralnych, a także zmniejszenie rozmiarów aktualnie występujących zagrożeń w tej mierze.

W zakresie przeciwdziałania alkoholizmu, narkomanii i uzależnieniom behawioralnym nadrzędnym celem w społeczności gminnej jest promocja zdrowia poprzez zmniejszenie liczby osób uzależnionych oraz nadużywających alkoholu i narkotyków.

Należy uświadomić mieszkańcom gminy skutki jakie niesie za sobą uzależnienie. Celem priorytetowym jest wydłużenie życia w zdrowiu, poprawa zdrowia poprzez zwiększenie ilości osób podejmujących leczenie we wczesnej fazie choroby alkoholowej, narkomanii oraz tych, którzy borykają się z uzależnieniami behawioralnymi.

I. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

Diagnozę problemów społecznych na terenie Gminy Dźwierzuty w celu opracowania programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na lata 2022 - 2024 oparto na badaniach, które zostały przeprowadzone w pierwszej połowie 2020 r. przez firmę

Oficyna Profilaktyczna z Krakowa na zlecenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dźwierzutach i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dźwierzutach.

Ponadto w celu opracowania programu dokonano analizy problemu alkoholowego na terenie gminy na podstawie sprawozdań z realizacji Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2017 – 2021.

Istotą przeprowadzonych badań było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców gminy Dźwierzuty na temat problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego, uzależnień behawioralnych, przemocy domowej i rówieśniczej oraz profilaktyki. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród trzech grup społecznych: dorosłych mieszkańców gminy Dźwierzuty, uczniów oraz sprzedawców napojów alkoholowych. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie. W badaniach łącznie wzięło udział 347 osób (dorośli mieszkańcy – 100 osób, uczniowie – 237, sprzedawcy – 10 osób).

Spośród dorosłych mieszkańców 60% stanowiły kobiety, 40% mężczyźni. Najlicniejszą część badanej społeczności stanowiły osoby w wieku 26-35 lat (29%) oraz 36-45 lat (22%). Ankietowani w wieku 46-55 lat tworzyli grupę 20% badanych, zaś 15 % respondentów znajdowało się między 56 a 65 rokiem życia. 11% badanej populacji miała 65 lat, a 3% mniej niż 25 lat. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (37%), 26% kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci z wykształceniem średnim lub pomaturalnym, 23% z wykształceniem podstawowym, natomiast 2% ankietowanych zakończyło swoją edukację na poziomie gimnazjum. W badaniu diagnozującym problemy społeczne występujące na terenie gminy Dźwierzuty, wzięły udział zarówno osoby zatrudnione w instytucji publicznej - rządowej lub samorządowej (35%), przedsiębiorstwie prywatnym (20%), osoby bezrobotne (19%), będące na emeryturze/rencie (17%), prowadzące własną działalność gospodarczą (5%) oraz zatrudnione w rolnictwie (4%). Analiza sytuacji materialnej badanej grupy pokazuje, że nieco ponad połowa dorosłych mieszkańców gminy jest z niej zadowolona - 41% ocenia ją dobrze, a 13% bardzo dobrze. 29% określiło swoją sytuację materialną jako ani dobrą, ani złą, natomiast posiadanie złej i bardzo złej sytuacji materialnej dotyczy 17% respondentów. Stan cywilny osób biorących udział w badaniu przedstawia się następująco: większość respondentów jest zamężnych/żonatych (51%), 28% badanych to panny/kawalerowie, 11% stanowią osoby rozwiedzione, natomiast 10% - wdowy/wdowcy.

Natomiast jeśli chodzi o uczniów to 40% próby stanowili chłopcy, a 60% dziewczęta. Wśród uczniów biorących udział w badaniu, taką samą część kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci

mający 10-12 lat, jak i mający 13-15 lat (49%). Tylko 2% badanych zadeklarowało wiek mieszczący się w przedziale 16-18 lat. Biorąc pod uwagę strukturę badanej próby w podziale na przynależność do danej klasy, dostrzegalne jest znaczne zróżnicowanie pod tym względem. 31% osób biorących udział w badaniu uczęszcza do V klasy szkoły podstawowej, 27% wskazało na klasę VI, 19% na klasę VII, natomiast 22% na klasę VIII.

Spośród 10 sprzedawców napojów alkoholowych 60% stanowiły kobiety, a 40% mężczyźni. Wśród badanych największą grupę stanowili respondenci w wieku 41 - 60 lat (8 osób). 1 osoba wskazała na przedział wiekowy 26-40 lat i 1 osoba stwierdziła, że ma więcej niż 61 lat. Zebrany materiał badawczy wykazał, że większość badanych pracuje w punkcie gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu powyżej 21 lat – na tą odpowiedź wskazało 7 osób. 2 odpowiedzi padły na 11-20 lat, natomiast 1 na 1-5 lat.

1. DIAGNOZA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH WYSTĘPUJĄCYCH W GMINIE

Problem alkoholowy wśród współczesnych społeczeństw jest problemem o bardzo szerokim zasięgu. Alkohol jest przyczyną wielu problemów społecznych, rodzinnych, zwłaszcza takich jak przemoc domowa, rozpad rodziny, rozwody, zaburzenia zachowań, zaniedbywanie dzieci, bezrobocie, ubóstwo i zachowania kryminalne.

Spośród wielu problemów społecznych, jakie występują w naszej gminie, problemy związane z nadużywaniem alkoholu mają szczególne znaczenie. Jest to problem tym poważniejszy, że większość osób nadużywających alkoholu czy uzależnionych od alkoholu nie chce podejmować leczenia, a wielu nie jest świadoma, że już dawno przekroczyła próg nieszkodliwego używania substancji.

Spożywanie alkoholu ma istotny wpływ na funkcjonowanie rodziny, zdrowie fizyczne i psychiczne zarówno jednostek jak i rodzin, a ich konsekwencje dotyczą nie tylko osób uzależnionych, ale wpływają na ogół populacji. Nadużywanie alkoholu powoduje wiele szkód społecznych, takich jak zakłócenie bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, przemoc w rodzinie, ubóstwo i bezrobocie. Problem alkoholowy wśród współczesnych społeczeństw jest problemem o bardzo szerokim zasięgu. Codziennne obserwacje, a także doniesienia prasowe i telewizyjne pokazują, że u źródeł wielu tragicznych zdarzeń poruszających opinię publiczną znajduje się alkohol. Wypadek spowodowany przez nietrzeźwego kierowcę, nastolatki spacerujące po mieście z alkoholem w rękę, dziecko pobite przez pijanego rodzica – to tylko niektóre z problemów, gdzie w tle znajduje się alkohol. Ważnym zadaniem jest pomoc rodzinom, które są dotknięte problemem alkoholizmu. Pomagać, to przede wszystkim zapobiegać, czyli edukować, uświadamiać i wskazywać alternatywne formy spędzania wolnego czasu oraz radzenia sobie z konfliktami i trudnymi sytuacjami. Ważne jest to, aby wspierać

młodzież w kształtowaniu prawidłowych postaw, aby stroniła od substancji uzależniających, uczenie mówienia "nie" w sytuacji gdy młody człowiek poddany jest presji otoczenia.

Skala problemów alkoholowych zależy w znacznej mierze od postaw społeczeństwa wobec alkoholu, wiedzy na temat zagrożeń wynikających z picia alkoholu, a także wielkości spożycia napojów alkoholowych. Aby zmierzyć się z problemami alkoholowymi na terenie gminy warto jest ich skalę i specyfikę poddać dokładnej diagnozie.

- **PROBLEM ALKOHOLOWY I PROBLEM PRZEMOCY WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW GMINY DŹWIERZUTY**

Celem określenia skali problemu alkoholizmu w Gminie Dźwierzuty, poproszono dorosłych mieszkańców o oszacowanie jak często piją alkohol. Możemy zauważyć, iż do codziennego picia przyznało się 11% mieszkańców. 14% sięga po alkohol kilka razy w tygodniu, 10% respondentów – raz w tygodniu, 15% - kilka razy w miesiącu, 7% - raz w miesiącu, natomiast 30% - kilka razy w roku. Abstynencję zadeklarowało zaledwie 13% mieszkańców.

Następne pytanie zadane respondentom dotyczyło rodzajów napojów alkoholowych, które dorośli mieszkańcy piją najczęściej. Dostrzegalny jest dosyć zróżnicowany rozkład odpowiedzi. Wśród osób, które przyznały się, że spożywają alkohol, najpopularniejszym napojem jest piwo (53 osoby, tj. 62%). Wino spożywa 46 osób, tj. 53%, wódkę 24 osoby, tj. 28%. Nieco mniej popularne w wyborze dorosłych mieszkańców są nalewki (10 osób, tj. 12%), likiery (8 osób, tj. 9%), whisky (6 osób, tj. 7%), alkohol własnej roboty (3 osoby, tj. 3%) oraz alkohol spoza legalnego źródła (2 osoby, tj. 2%).

W diagnozie alkoholizmu, obok częstotliwości spożywanych trunków, istotnym wskaźnikiem tego problemu są takżeienne porcje spożywania alkoholu. Spożycie alkoholu opisywać można w gramach wypitego alkoholu lub też posługując się miarą porcji standardowej. Przyjmuje się, że w Europie porcja taka zawiera zwykle 10 g czystego alkoholu. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10 g czystego alkoholu, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5%, w ok. 100 ml wina o mocy 12% oraz w ok. 30 ml. wódki o mocy 40%. Jak wynika z odpowiedzi większość z respondentów deklaruje, że w dniu, w którym spożywa alkohol wypija 1-2 porcji tego napoju (49 osób, tj. 57%). Nieco mniej mieszkańców wskazało na 3-4 porcji (29 osób, tj. 34%), 5-7 porcji (5osób, tj. 6%) oraz 8-10 porcji (3 osoby, tj. 3%). Żaden z mieszkańców nie przyznał się do spożywania dużych ilości alkoholu, tj. 11-13 porcji i więcej.

Interesująca zdaje się być także kwestia wykonywania obowiązków w pracy pod wpływem alkoholu. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że większość mieszkańców nigdy nie pracowało w stanie nietrzeźwości (61 osób, tj. 71%). Do takiego zachowania przyznało się 25 badanych

(29%), wśród których 6 ankietowanych (7%) stwierdziło, że miało to miejsce raz, w przypadku 13 osób (15%) zdarzało się sporadycznie, a w przypadku 6 zdarza się często (7%).

Kolejną analizowaną w diagnozie kwestią było prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu. Większość respondentów zadeklarowało, że nigdy nie kierowało pojazdem w stanie nietrzeźwości (61 osób, tj. 72%), na uwagę zasługuje jednak fakt, że 12 osobom (14%) zdarzyło się to raz, 6 badanych (7%) zdarza się to sporadycznie i również 6 osobom (7%) – zdarza się to często.

Przyznanie się do prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu jest drażliwą kwestią, dlatego respondenci nie są chętni do takich deklaracji. W takim przypadku warto zapytać badanych o to, czy zdarzyło się im być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd w stanie nietrzeźwości. Okazuje się, że 65% respondentów było świadkiem prowadzenia pojazdu przez osoby nietrzeźwe. 21% badanych wskazało na odpowiedź „rzadko”, 22% stwierdziło, że było tego świadkiem czasami, 17% - często, a 5% - bardzo często.

Interesująca wydaje się także kwestia poglądu badanej społeczności na szkodliwość picia alkoholu w ciąży. W jednym z pytań poproszono ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka. Zebrany materiał badawczy wykazał, że wśród niektórych mieszkańców Gminy, występuje brak świadomości w tym zakresie. Na uwagę zasługuje jednak fakt, iż "nie wiem" zaznaczyło aż 10% badanych, natomiast 2% jednoznacznie stwierdziło, że picie alkoholu w ciąży nie ma wpływu na rozwój dziecka. Respondenci zostali również poproszeni o określenie, czy zauważyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy na terenie swojej miejscowości, kobiety w ciąży spożywające alkohol. Do bycia tego świadkiem przyznało się 21% respondentów, w tym 8% było obserwatorem takiej sytuacji rzadko, 10% - czasami, 2% - często, natomiast 1% bardzo często.

W kolejnym pytaniu poproszono respondentów o przekazanie opinii dotyczącej ewentualnego ograniczenia liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych znajdujących się na terenie Gminy. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że za ograniczeniem ilości punktów jest 21% badanych, 41% jest przeciwnego zdania, natomiast 38% zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Z przeprowadzonych badań wynika, że na terenie Gminy Dźwierzuty problem alkoholowy jest dość powszechny. Badania wskazują, że odsetek dorosłych mieszkańców spożywających alkohol to 87% badanych, natomiast odsetek dorosłych mieszkańców spożywających alkohol z dużą częstotliwością (kilka razy w tygodniu lub codziennie) to 25% badanych. Niepokojący jest odsetek dorosłych mieszkańców, którzy wykonywali obowiązki służbowe od wpływem alkoholu, który stanowi aż 25% badanych. Z kolei kolejną niepokojącą kwestią jest odsetek dorosłych mieszkańców, którzy prowadzili pojazdy pod wpływem alkoholu tj. 24% badanych oraz odsetek dorosłych mieszkańców twierdzących, że

picie alkoholu w ciąży nie ma wpływu na rozwój dziecka lub deklaruje brak wiedzy w tym zakresie tj. 12 % badanych.

Biorąc pod uwagę powyższe wyniki badań możemy stwierdzić, że problem spożywania alkoholu wśród mieszkańców gminy Dźwierzuty występuje w znacznym natężeniu – spożywanie alkoholu zadeklarowało większość respondentów i znaczna część spośród nich, sięga po niego w sposób wskazujący na picie szkodliwe lub uzależnienie. Badanie wykazało występujący na terenie Gminy problem wykonywania obowiązków służbowych oraz prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu.

Alkoholizm postrzegany jest jako jedno z ważniejszych zagrożeń wśród społeczności. Według Światowej Organizacji Zdrowia alkohol znajduje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia populacji, a ponad 200 rodzajów chorób i urazów wiąże się z jego spożywaniem. Choroby występujące na tle używania alkoholu to przede wszystkim: zapalenie wątroby, marskość wątroby, alkoholowe zespoły psychoorganiczne, zapalenie trzustki, przewlekłe psychozy alkoholowe, zespół Wernickiego - Krosakowa, napady drgawkowe, polineuropatia obwodowa, zaburzenia umysłowe i psychiczne, zaburzenia żołądkowe – jelitowe, nowotwory, choroby układu sercowo – naczyniowego, zaburzenia immunologiczne, choroby układu kostno – szkieletowego, dysfunkcje układu rozrodczego, szkody prenatalne. Corocznie z przyczyn bezpośrednio i pośrednio związanych z używaniem alkoholu umiera w Polsce około dziesięć tysięcy osób, z czego połowa przypada na zgony spowodowane bezpośrednio picciem alkoholu.

Pomoc dla osób uzależnionych i nadużywających alkoholu polegać powinna zarówno na prowadzeniu edukacyjnych programów profilaktycznych wśród różnych grup społecznych oraz szerzeniu świadomości wśród społeczeństwa, polegającym na propagowaniu ograniczonego spożycia alkoholu, a także na szerokim informowaniu o zgubnych skutkach spożywania alkoholu – patologiami społecznych, rujnacji zdrowia psychicznego i fizycznego, trudnościach, jakich przysparza leczenie alkoholizmu. Natomiast osoby uzależnione i wyrządzające swoim picciem poważne szkody społeczne, a niechące dobrowolnie poddać się leczeniu odwykowemu mogą być zgłoszone do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w celu wszczęcia procedury sądowej zobowiązującej do leczenia.

Tabela nr 1

Liczba zleceń przeprowadzenia badania i wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i liczba wniosków skierowanych do Sądu o orzeczenie obowiązku leczenia odwykowego w Gminie Dźwierzuty w latach 2017 – 2021

<u>Rok</u>	<u>Liczba zleceń przeprowadzenia badania i wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu przez biegłych lekarzy</u>	<u>Liczba wniosków skierowanych do Sądu w celu orzeczenie obowiązku leczenia odwykowego</u>
<u>2017</u>	<u>17</u>	<u>12</u>
<u>2018</u>	<u>10</u>	<u>10</u>
<u>2019</u>	<u>8</u>	<u>8</u>
<u>2020</u>	<u>7</u>	<u>1</u>
<u>2021</u>	<u>5</u>	<u>6</u>

Tabela nr 2

Posiedzenia komisji – liczba rozpatrzonych spraw w latach 2017 – 2021

<u>Lp.</u>	<u>Posiedzenia Komisji</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>
<u>1.</u>	<u>Liczba posiedzeń komisji</u>	<u>15</u>	<u>13</u>	<u>15</u>	<u>12</u>	<u>13</u>
<u>2.</u>	<u>Liczba rozpatrzonych spraw skierowanych do GKRPA</u>	<u>44</u>	<u>24</u>	<u>43</u>	<u>28</u>	<u>36</u>

Szkody wynikające w rodzinach z problemem alkoholowym ponoszą przede wszystkim dzieci. Życie w rodzinie w której nadużywany jest alkohol często wiąże się z niskim statusem socjoekonomicznym, chronicznym stresem, znacznie ograniczonymi możliwościami zdobywania wykształcenia i kariery zawodowej. Dzieci wychowujące się w rodzinach z problemem alkoholowym często wymagają specjalistycznej terapii (także w życiu dorosłym).

Tabela nr 3

Liczba środowisk z problemami alkoholowymi objętych pomocą przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dźwierzutach w latach 2017-2021

<u>Rok</u>	<u>Liczba środowisk</u>
<u>2017</u>	<u>88</u>
<u>2018</u>	<u>80</u>
<u>2019</u>	<u>69</u>
<u>2020</u>	<u>69</u>
<u>2021</u>	50

W rodzinach z problemem alkoholowym tj, w takich, w których co najmniej jedna osoba pije w sposób szkodliwy żyje 3 - 4 miliony osób, w tym 1,5- 2 mln dzieci, 2, 5 mln osób nadużywających alkohol, 700 - 900 tysięcy osób uzależnionych. Wśród najważniejszych konsekwencji życia w rodzinie w której istnieje problem alkoholowy wyróżnia się szkody: fizyczne, psychosomatyczne, psychologiczne, emocjonalne i psychospołeczne.

Szacunkowe statystyki dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie, wskazują na częsty związek aktów przemocy ze zjawiskiem uzależnienia i nadużywania alkoholu. Jak wynika z badań Instytutu Psychologii Zdrowia PTP, co najmniej w 66% rodzin z problemem alkoholowym dochodzi do aktów przemocy.

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „Przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narażające szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc może przybierać różne formy. Wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną i zaniedbanie. Skutki przemocy są dla osób jej doznających długotrwałe i istotnie wpływają na ich codzienne funkcjonowanie. Realizowane na przestrzeni lat badania i prowadzone statystyki pokazują, że problem ten dotyka rocznie dziesiątki tysięcy osób. Warto przy tym

pamiętać, że jest to bardzo wrażliwy temat i ludzie nierzadko boją się lub wstydzą przyznać, że dotyczy ich bezpośrednio. Jak wynika z danych statystycznych odnoszących się do przemocy w rodzinie gromadzonych przez policję, w 2019 roku ogólna liczba osób doznających przemocy kształtowała się na poziomie 88 032. O skali problemu przemocy świadczą również badania przeprowadzone w 2014 roku na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Wynika z nich, że co trzeci respondent zna osobiście w swoim otoczeniu/sąsiedztwie takie rodziny, o których słyszał lub wie, że dochodzi w nich do różnych form przemocy wobec kobiet. Przypadki przemocy wobec mężczyzn zna natomiast co piąty ankietowany. Z deklaracji osób biorących udział w badaniu wynika, że odsetek osób doświadczających przemocy w ciągu całego swojego życia kształtował się na poziomie 24,7%. Przemoc w rodzinie stanowi jeden z poważniejszych problemów współczesnych państw na całym świecie. Przeciwdziałanie temu zjawisku powinno zajmować więc priorytetowe miejsce wśród zadań realizowanych zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym.

Z diagnozy przeprowadzonej wśród dorosłych mieszkańców Gminy Dźwierzuty wynika, że 37% badanych zna kogoś we własnym otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. Skala problemu przemocy w gminie Dźwierzuty została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy zdarzyło im się doświadczyć tego problemu. Z zebranych danych wynika, że kiedykolwiek w życiu przemocy doznało 29% badanych mieszkańców, wśród których 13% stanowią badani, którym sytuacja taka zdarzyła się w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie.

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że najczęściej doznawanym rodzajem przemocy była przemoc psychiczna – wskazało na nią 22 badanych tj. 79%. Przemocy fizycznej doświadczyła nieco ponad połowa ankietowanych (15 osób, tj. 54%), przemocy ekonomicznej oraz mobbingu 4 osoby (14%), natomiast zaniedbania 3 osoby (11%).

Zapytano respondentów również o to, kto stosował wobec nich przemoc. Analiza materiału badawczego wykazała, że najwięcej osób doznało przemocy ze strony partnera/partnerki (9 osób, tj. 32%). W dalszej kolejności badani wskazali na dziecko/dzieci (8 osób, tj. 29%), brata (4 osoby, tj. 14%), pracodawcę, nieznanego (3 osoby, tj. 11%), mamę, tatę oraz męża/żonę (2 osoby, tj. 7%). Wybór ankietowanych jednokrotnie padł również na kolegę/koleżankę z pracy (1 osoba, tj. 4%).

Na pytanie o miejsce doświadczenia przemocy, najwięcej odpowiedzi padło na dom (22 osoby, tj.

79%). W mniejszym stopniu deklarowano doznanie tego problemu w pracy (6 osób, tj. 21%) i miejscu publicznym (1 osoba, tj. 4%). Uczelnia nie została ani razu wskazana przez badanych.

Zebrane w procesie badawczym dane pokazują, iż do stosowania przemocy przyznała się podobna część badanych, jak w przypadku doznawania przemocy – na pytanie „czy kiedykolwiek doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby” twierdzącej odpowiedzi udzieliło 30% ankietowanych, w tym 9% stwierdziło, iż miało to miejsce w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie.

W dalszej kolejności poproszono badanych mieszkańców o określenie, jakiego rodzaju zastosowali przemoc. Wśród najczęstszych deklaracji znalazła się przemoc psychiczna (20 osób, tj. 67%) oraz przemoc fizyczna (13 osób, tj. 43%). Na zaniedbanie wskazały 2 osoby (7%), z kolei na przemoc ekonomiczną 1 osoba (3%).

Mieszkańcy najczęściej przyznawali się do stosowania przemocy wobec partnera/ partnerki (10 osób, tj. 36%). 6 respondentów wskazało na dziecko/dzieci (21%), 4 na kolegę/koleżankę z pracy oraz męża/żonę (14%), natomiast 3 na rodziców i rodzeństwo (11%). Pojedyncze odpowiedzi padły również na dziadków, nieznanymi oraz inne osoby (znajomi) (25%).

Odpowiedzi respondentów na następane pytanie pokazują aktualną skalę przemocy występującej wśród rodzin na terenie gminy Dźwierzuty. Jak wynika z uzyskanych danych, przemoc domowa dotyczy 14% dorosłych mieszkańców biorących udział w badaniu. Wśród respondentów znalazły się również osoby, które miały trudność w jednoznacznym określeniu, czy w ich domu występuje ten problem – stanowiły one aż 15% ogółu.

Kolejną analizowaną w diagnozie kwestią była opinia dorosłych mieszkańców Gminy, na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że wśród części respondentów występuje tolerancja przemocy jako metody wychowawczej – kary fizyczne popiera 12% badanych, z kolei 18% stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy. Jednoznacznie negatywnie ocenia tego typu zachowanie 70% mieszkańców.

Analizując uzyskane w tym obszarze wyniki badań można stwierdzić, że problem związany z przemocą występuje na stosunkowo wysokim poziomie. Niepokojące jest to, że blisko co trzeci z dorosłych mieszkańców Gminy, nie ocenia jednoznacznie negatywnie stosowania kar fizycznych wobec dzieci jako metody wychowawczej, 6% badanych stosowało przemoc wobec dziecka/dzieci i znaczny odsetek ankietowanych zadeklarował doznanie oraz stosowanie przemocy.

Tabela nr 4

Liczba założonych Niebieskich Kart na terenie Gminy Dźwierzuty w latach 2017-2021

<u>Rok</u>	<u>Ilość założonych Niebieskich Kart</u>
<u>2017</u>	<u>17</u>
<u>2018</u>	<u>8</u>
<u>2019</u>	<u>8</u>
<u>2020</u>	<u>7</u>
<u>2021</u>	<u>3</u>

• PROBLEM ALKOHOLOWY I PROBLEM PRZEMOCY Z PERSPEKTYWY UCZNIÓW

Znaczną grupą ryzyka w zakresie używania alkoholu stanowią młodzi ludzie. Spożywanie alkoholu jest rozpowszechnionym zachowaniem ryzykownym wśród osób niepełnoletnich, które doprowadza do upośledzenia czynności poznawczych tj. zdolności koncentracji uwagi, zapamiętywania. Konsumpcja alkoholu powoduje również podejmowanie zachowań ryzykownych, które są groźne dla życia i zdrowia. Spożywanie alkoholu przez polskich nastolatków kształtuje się na średnim poziomie w porównaniu z resztą Europy. Około 30% nastolatków przyznaje się do regularnego spożywania alkoholu.

Działania alkoholu na młode osoby:

- co 4 zabójstwo dokonane przez młodych ludzi było spowodowane stanem upojenia alkoholowego,
- młodzi ludzie znacznie szybciej się uzależniają,
- zakłóca procesy rozwojowe,
- zwiększa podejmowanie zachowań ryzykownych groźnych dla życia i wpływa negatywnie na ich czynności poznawcze – koncentrację uwagi, zapamiętywanie,
- może powodować spowolnienie wzrostu i zaburzenia,
- powoduje problemy emocjonalne.

Na pytanie, kiedy w przypadku konsumpcji alkoholu przez młodzież możemy mówić o nadużywaniu, odpowiedź brzmi: zawsze. Alkohol jest dla ludzi, ale dla zdrowych i dorosłych. Jerzy Melibruda w broszurce pt. "Tajemnice ETOH" pisze: "Zdaniem lekarzy i psychologów istnieje bardzo poważne uzasadnienie do tych ograniczeń. Nawet niewielkie ilości alkoholu, niegroźne dla dorosłych, mogą uszkadzać procesy rozwojowe dzieci i młodzieży. Dotyczy to nie tylko rozwoju biologicznego, ale

również procesów związanych z uczeniem się i zapamiętywaniem oraz rozwojem uczuciowym. Gdy człowiek ma kilkanaście lat budują się fundamenty jego umysłu i osobowości. Metaforycznie można powiedzieć, że alkohol wypłukuje cement z tych fundamentów. W młodości powstaje mapa orientacyjna dla dalszej drogi życia – oszołomienie alkoholem dostarcza fałszywych informacji i drogowskazów. Jest to czas gdy człowiek odkrywa różne barwy uczuć - alkohol zamazuje różnorodność i bogactwo tęczy autentycznych przeżyć. Młody człowiek uczy się wiązać swoje przyjemne stany z alkoholem, a nie z konkretnymi wydarzeniami życiowymi i w ten sposób oddala się od rzeczywistości. Młodzi ludzie zamiast odkrywać prawdę o sobie i życiu w naturalnych i autentycznych doświadczeniach osobistych uczą się pośpiesznego i złudnego manipulowania własnymi uczuciami i umysłem". Wielkość spożycia alkoholu przez młodych ludzi zdeterminuje w przyszłości ogólny stan zdrowia społeczeństwa. Alkohol zaburza zdolność uczenia się, w związku z czym zbyt wczesne rozpoczynanie picia staje się bardzo często przyczyną trudności i niepowodzeń w nauce. Wywołując w sposób sztuczny stany emocjonalne alkohol powoduje hamowanie rozwoju emocjonalnego i opóźnienie dojrzewania nastolatków. Spożywanie alkoholu przez młodych ludzi powoduje także bezpośrednie szkody indywidualne i społeczne. Jest ono przyczyną ryzykownych zachowań. Jak pokazują dane statystyczne, wzrasta liczba nieletnich sprawców, a także nieletnich ofiar przestępstw. W związku ze słabo ukształtowaną strukturą układu nerwowego młodzi ludzie cechują się słabszą tolerancją na alkohol. Powoduje to, iż nawet niewielkie dawki mogą wywołać niekontrolowane zachowania. Krótsza jest także droga do uzależnienia się. Spożywanie alkoholu przez młodzież przyczynia się do nasilenia zachowań aspołecznych, osłabia hamulce moralne, pobudza agresję. Alkohol jest główną przyczyną zgonów i inwalidztwa wśród młodych. Coraz częściej uczniowie widziani są w stanie nietrzeźwym, trafiają do izb wytrzeźwień. W związku z powyższym bardzo ważne jest podejmowanie działań profilaktycznych kierowanych do młodzieży.

Większość osób intuicyjnie czuje, że profilaktyka ma sens. Potwierdzeniem jest chętnie przytaczane stwierdzenie, że "lepiej zapobiegać niż leczyć". Chcemy stosować profilaktykę w odniesieniu do własnego zdrowia, bo jest ono dla nas ważne. Tak samo istotne powinno być działanie na rzecz zdrowia psychicznego oraz fizycznego dzieci i młodzieży. Jakikolwiek zaniechanie jest tu nie do usprawiedliwienia. Trzeba wszelkimi środkami pomagać, a czasem także ratować dzieci i młodzież, by nie zagubiły się w otaczającym ich świecie. Skuteczność podjętych działań profilaktycznych w istotnym stopniu będzie zależała od ich jakości. Niezbędne było zatem zdobycie odpowiedniej wiedzy na temat zagrożeń, jakim podlegają dzieci oraz sposobów przeciwdziałania ich skutkom.

Pierwsze z pytań skierowanych do uczniów, odnosiło się do częstotliwości spożywania przez

młodych mieszkańców Gminy alkoholu. Zebrany materiał badawczy wykazał, że kontakt z nim miał co czwarty uczeń, tj. 26%. W grupie osób, które zadeklarowały sięgnięcie po alkohol, większość stanowią uczniowie, którzy spożywali go jednokrotnie (12%) oraz kilka razy (11%). 3% badanych piło alkohol wiele razy.

Uczniowie, którzy spożywali alkohol zostali poproszeni o określenie, w jakim wieku pierwszy raz po niego sięgnęli. Odpowiedzi respondentów są następujące: 16 osób wskazało na mniej niż 10 lat (26%), 35 osób na 11-13 lat (56%), natomiast 11 osób stwierdziło, że miało wówczas 14-16 lat (18%).

Kolejne pytanie zadane uczniom ze szkół znajdujących się na terenie gminy Dźwierzuty, odnosiło się do częstotliwości spożycia alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. W grupie osób, które sięgnęły w tym okresie czasu po alkohol, większość spożyło go 1-2 razy (9 osób, tj. 15%). 3 uczniów wskazało na 3-4 razy (5%), natomiast 1 osoba na więcej niż 7 razy (2%).

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że nastolatki ze szkół na terenie gminy Dźwierzuty najczęściej sięgali po piwo (48 osób, tj. 77%), ale znaczny odsetek wskazał również na szampana (32 osoby, tj. 52%), wódkę (22 osoby, tj. 35%) i wino (20 osób, tj. 32%). Jednocześnie możemy zauważyć, że po likier i nalewkę sięgnęło 6 osób (10%), natomiast po whisky 3 osoby (5%). W odpowiedzi „inne” uczniowie podawali, że pili również bimbler, „setkę” i denaturat (2%).

Badania wykazały, że spośród uczniów, którzy spożywali alkohol, zdecydowana większość nie doświadczyła w związku z tym żadnych przykrych konsekwencji (54 osoby, tj. 87%). Wśród deklarowanych negatywnych doświadczeń najczęściej odpowiedzi padło na problemy rodzinne (6 osób, tj. 10%). Na wypadek lub uszkodzenie ciała, kłótnię lub bójkę i pogorszenie relacji koleżeńskich wskazały 2 osoby (3%), z kolei na problemy w szkole i z Policją 1 osoba (2%).

W ramach badań uzyskano również informację o sposobie otrzymania/zdobycia alkoholu przez uczniów. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej byli alkoholem częstowani (28 osób, tj. 45%) oraz dostawali go do spróbowania od rodziców (25 osób, tj. 40%). Na dalszym miejscu pod względem liczby wskazań znalazła się prośba kogoś o jego kupno oraz kradzież rodzicom (8 osób, tj. 13%), a na kolejnym – kupienie sobie samemu (5 osób, tj. 8%). Najmniej uczniów stwierdziło, że dostało alkohol od starszych kolegów (3 osoby, tj. 5%). W odpowiedzi „inne” pojawiły się 2 odpowiedzi mówiące o przypadkowym spożyciu alkoholu: „przez przypadek”, „myślałem, że to woda na stole”.

W następnej kolejności uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności alkoholu w swojej miejscowości. Zebrany materiał badawczy wykazał, że alkohol jest łatwy do zdobycia dla 39% ankietowanych, a trudny dla 24%. Natomiast ocena szkodliwości dla zdrowia alkoholu uczniów

przedstawia się następująco: szkodliwość alkoholu dostrzega łącznie 78% badanych, ze szkodliwości alkoholu nie zdaje sobie sprawy 17% uczniów, a brak wiedzy na temat szkodliwości alkoholu ma 4%.

Uczniów poproszono również o odpowiedź na pytanie, jakie według nich mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu. Respondenci najczęściej wskazywali na zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (77%) oraz uzależnienie (75%). Innymi konsekwencjami według badanych są kolejno według liczby wskazań: nieodpowiednie towarzystwo (58%), pogorszenie relacji rodzinnych (55%), obniżenie efektywności nauki (50%), poważne kłopoty finansowe (41%), i pogorszenie relacji koleżeńskich (37%). 5% uczniów stwierdziło, że nie występują negatywne konsekwencje związane ze spożywaniem alkoholu, natomiast 14% nie potrafiło określić swojego stanowiska w tym zakresie ze względu na brak wiedzy.

W przypadku problemów związanych z alkoholem zdecydowana większość młodych mieszkańców Gminy zwróciłoby się o pomoc do rodziców/opiekunów (78%). Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań znaleźli się nauczyciele (35%), natomiast na trzecim psycholog/pedagog szkolny (32%). Tylko 7% ankietowanych stwierdziło, że nie wie, gdzie mogłoby uzyskać pomoc. Co dziesiąty ankietowany przyznał, że w razie tego typu problemów radziłby sobie sam (11%).

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że problem spożywania alkoholu jest wśród uczniów z gminy Dźwierzuty widoczny, jednak niealarmujący. Z zebranych danych wynika, że bezpośredni kontakt z alkoholem nie miała bardzo duża część uczniów, a wśród tych, którzy po niego sięgnęli, wiele respondentów spróbowało go jednokrotnie i zostało nim poczęstowanych lub dostało do spróbowania od rodziców. Warto mieć na uwadze przede wszystkim to, że część uczniów nie ma świadomości na temat szkodliwości alkoholu i uznaje alkohol za łatwo dostępny.

Kolejna część raportu miała na celu oszacowanie skali problemu przemocy wśród uczniów z gminy Dźwierzuty. Zbadaniu poddane zostały kwestie związane zarówno z przemocą domową, jak i rówieśniczą. Odpowiedzi respondentów na pierwsze pytanie pokazują, że kiedykolwiek w życiu przemocy doświadczyło 32% uczniów, w tym 11% w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie.

W celu pogłębionej analizy określono również, jakie osoby stosowały przemoc wobec uczniów. Na podstawie udzielonych odpowiedzi możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej doświadczyli przemocy ze strony kolegów ze szkoły – przyznały to 33 osoby, tj. 49%. Znaczna część respondentów wskazała również na rodzeństwo (18 osób, tj. 26%) oraz znajomych (12 osób, tj. 18%). Doświadczenie przemocy ze strony rodziców zadeklarowała najmniejsza część badanych – 5 odpowiedzi padło na tatę

(7%), a 2 na mamę (3%).

Z przeprowadzonych badań wynika, że przemocy fizycznej doświadczyło 45 uczniów (71%), przemocy psychicznej 27 osób (43%), zaniedbania 3 osoby (5%), natomiast przemocy seksualnej 2 osoby (3%).

W kolejnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o określenie, czy kiedykolwiek w życiu doszło do sytuacji, w której to oni zastosowali przemoc wobec innych osób. Niepokojący jest fakt, że na pytanie to, twierdzącej odpowiedzi udzielił co trzeci ankietowany, tj. 35%.

Badani uczniowie w dalszej kolejności zostali zapytani o rodzaj przemocy, jaką zastosowali. Możemy zauważyć, iż: przemoc fizyczną zastosowało 62 uczniów (81%), natomiast psychiczną 33 osoby (43%).

W dalszej kolejności analizie poddane zostały odpowiedzi uczniów na pytanie o to, wobec kogo zdarzyło im się stosować przemoc. Przeważająca część ankietowanych przyznała się do przemocy wobec swoich rówieśników – wskazało na to 51 osób, tj. 64%. Odpowiedzi 32 respondentów padły również na rodzeństwo (40%), 9 uczniów na inne osoby (22%), a 1 osoba na rodziców (1%). W odpowiedzi „inne” 1 uczeń stwierdził, że stosował przemoc w samoobronie i 1 osoba wpisała, że stanęła w czyjejś obronie.

Obraz jaki wyłania się z badania to znaczny odsetek uczniów deklarujących występowanie w swojej szkole przemocy – przyznała to nieco ponad połowa respondentów (58%). Z udzielonych przez 19% uczniów odpowiedzi wynika, że zdarzenia takie w ich szkole mają miejsce rzadko, według 25% - czasami, a zdaniem 14% - często.

Z uzyskanych w procesie badawczym odpowiedzi wynika, że problem przemocy występuje w 2% domów uczniów. 2% wskazało na stosowanie przemocy wobec nich samych, 1% na to, że osobami jej doświadczającymi jest ich rodzeństwo. Jednocześnie możemy zauważyć, że aż 9% uczniów miało trudność w określeniu tego, czy w ich domu występuje przemoc.

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że problem przemocy rówieśniczej oraz cyberprzemocy występuje na wysokim poziomie i domaga się podjęcia działań profilaktycznych – znaczna część uczniów zadeklarowała bowiem doświadczenie przemocy ze strony kolegów ze szkoły, stosowanie jej wobec rówieśników, doznanie cyberprzemocy oraz występowanie w swojej szkole przemocy.

- **PROBLEM UZALEŻNIEŃ W GMINIE**

W badaniu diagnozującym problemy społeczne wzięły udział również osoby pracujące

w punktach sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie gminy Dźwierzuty. Ich udział w badaniu miał na celu sprawdzenie dostępności alkoholu dla mieszkańców niepełnoletnich oraz będących w stanie nietrzeźwości, a także zweryfikowanie wiedzy sprzedawców na temat ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącej się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu. Ich wiedza jest niezwykle cenna ze względu na fakt, iż na codzień spotykają się z osobami kupującymi napoje alkoholowe, w związku z tym są w stanie ocenić skalę problemu alkoholowego w gminie, ale również scharakteryzować grupę zagrożoną najbardziej problemem uzależnień alkoholowych.

W pierwszej kolejności respondentów poproszono o ocenę poziomu spożycia alkoholu na przestrzeni kilku lat. Uzyskane wyniki badań są następujące: 4 ankietowanych zauważyło zmniejszenie się poziomu spożycia, 2 osoby stwierdziły, że jest ono stałe, natomiast według kolejnych 2 badanych, spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w gminie Dźwierzuty wzrasta. W związku z czym można sądzić, że problem ten nie zaostarza się.

W dalszej kolejności sprzedawców poproszono o ocenę częstotliwości sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim w ich miejscowości. W tym przypadku respondenci byli prawie jednomyślni – niemal wszyscy stwierdzili, że takie sytuacje w ich Gminie nie mają miejsca (7 osób). Pozostali sprzedawcy zadeklarowali brak wiedzy w tym zakresie (3 osoby).

Interesowało nas również to, jak często zdarzało się, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanych przez badanych punkcie. Analizując odpowiedzi na to pytanie można zauważyć, że według większości osób miało to miejsce raz lub kilka razy (8 osób), zdaniem 1 respondenta – wiele razy i według kolejnej 1 osoby takie sytuacje nie występowały.

Sprzedaż alkoholu osobom niepełnoletnim jest niezgodna z prawem. Jednak nie wszyscy ankietowani stosują się do tych przepisów. Przeprowadzone badanie wykazało, że 1 respondent był świadkiem na terenie gminy zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie, a z jego deklaracji wynika, że miało to miejsce kilka razy.

Zgodnie z Ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, sprzedawcy napojów alkoholowych, mają obowiązek kontrolować dokumenty tożsamości klientów, w celu weryfikacji ich pełnoletniości. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że wszyscy sprzedawcy biorący udział w badaniu - za każdym razem w przypadku braku pewności co do wieku klienta - weryfikują go na podstawie dowodu osobistego.

Spytano respondentów również o to, jak często byli świadkiem prowadzenia pojazdu przez osobę znajdującą się pod wpływem alkoholu w miejscowości, w której pracują lub prowadzą działalność.

Analizując uzyskane w procesie badawczym odpowiedzi widzimy, że świadkiem tego była połowa respondentów, w tym 4 osoby wskazały na odpowiedź „rzadko”, a 1 badany przyznał, iż miało to miejsce często.

Kolejną kwestią poddaną zbadaniu była częstotliwość prób zakupu alkoholu przez osoby nietrzeźwe w punktach na terenie gminy Dźwierzuty. Zgodnie z wspomnianą wcześniej ustawą, w przypadku gdy klient znajduje się pod wpływem alkoholu, sprzedawca ma prawo odmówić mu sprzedaży napojów wysokoprocentowych, gdyż sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym jest niezgodna z prawem. Spośród ogółu badanych większość udzieliło na to pytanie twierdzącej odpowiedzi, w tym 2 osoby przyznały, że miało to miejsce wiele razy, z kolei według 6 osób - raz lub kilka razy.

W kwestionariuszu pojawiło się także pytanie o bycie świadkiem na terenie Gminy zakupu alkoholu przez osoby nietrzeźwe w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Zaledwie 2 osoby zadeklarowały bycie tego świadkiem, w tym 1 osoba przyznała, że miało to miejsce wiele razy i kolejny 1 respondent stwierdził, że raz.

Następne pytanie dotyczyło częstotliwości spożywania przez klientów alkoholu na terenie lub w pobliżu punktów sprzedaży. Nieco ponad połowa badanych przyznała, że takie sytuacje się zdarzają (6 osób), w tym 3 osoby wskazały, iż ma to miejsce rzadko i według kolejnych 3 osób czasami.

W dalszej kolejności respondentom zadano pytanie o to, jak często sprzedawcom zdarza się wzywać policję z powodu zakłócenia porządku przez osobę znajdującą się pod wpływem napojów alkoholowych, na terenie punktów sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy. 2 respondentów stwierdziło, iż takie sytuacje mają miejsce rzadko, natomiast pozostałe osoby nie miały potrzeby wzywania policji (8osób).

Analizując odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące znajomości ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu możemy zauważyć, że: 4 badanych zna jej poszczególne zapisy, 5 sprzedawców bardzo dobrze ją zna, natomiast 1 osoba jedynie słyszała, że taka ustawa istnieje.

Właściciele punktów sprzedających napoje alkoholowe, mają obowiązek umieścić w widocznym miejscu w swoim sklepie informację o szkodliwości alkoholu. Badanie ankietowe pokazało, że taka wiadomość widnieje we wszystkich sklepach sprzedawców biorących udział w badaniu. Występowanie informacji o zakazie sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia, osobom nietrzeźwym oraz o zakazie sprzedaży na kredyt bądź pod zastaw, również zadeklarowali wszyscy respondenci.

Przed rozpoczęciem pracy w punkcie sprzedaży alkoholu, każda osoba powinna przejść

szkolenie, które przygotowuje ich do pracy. Na pytanie „czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?” udział w takim szkoleniu zadeklarowała połowa sprzedawców biorących udział w badaniu (5 osób).⁴ badanych wskazało na odpowiedź „nie pamiętam”.

Ostatnie pytanie skierowane do sprzedawców napojów alkoholowych miało na celu zbadanie wiedzy respondentów na temat ustawowych zakazów sprzedaży alkoholu. Na podstawie zebranych danych widzimy, że prawidłową wiedzę na ten temat ma 7 sprzedawców – stwierdzili oni, że zabrania się sprzedaży napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim oraz na kredyt lub pod zastaw. Pozostali respondenci zaznaczyli nieprawidłową odpowiedź (3 osoby).

Przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych badanie nie wykazało występujących w znacznym stopniu problemów sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim, a także wzrostu poziomu spożycia alkoholu przez mieszkańców Gminy na przestrzeni lat. Widoczny jest natomiast problem prowadzenia pojazdów przez osoby nietrzeźwe oraz spożywania alkoholu w obrębie sklepów.

Administracyjne i prawne organizacje dostępności alkoholu, koncesjonowanie jego produkcji i sprzedaży jest jednym z najskuteczniejszych narzędzi ograniczenia zakresu problemów alkoholowych. Nadal duży zasięg ma zjawisko sprzedaży alkoholu nieletnim. Warto zaznaczyć, że w polityce wobec alkoholu chodzi o tworzenie takich regulacji prawnych, które nie będą tylko karały sprzedawców za sprzedaż alkoholu osobom niepełnoletnim, ale także zapobiegały temu zjawisku np. poprzez działania edukacyjne.

W roku 2021 przeprowadzono kontrolę w 5 punktach sprzedaży alkoholu na terenie Gminy Dźwierzuty. W czasie kontroli stwierdzono, że 4 z 5 kontrolowanych podmiotów przestrzegają przepisy prawa wynikające z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Natomiast w 1 z punktów sprzedaży alkoholu w toku czynności kontrolnych wykryto następujące nieprawidłowości: przedsiębiorca przedstawił nieprawidłowe dane w oświadczeniu o wartości sprzedaży napojów alkoholowych, o którym mowa w art. 11¹ ust 4 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Powyższe oświadczenie nie było zgodne z wydrukiem z systemu informatycznego dotyczącego sprzedaży napojów alkoholowych w okresie od 01.01.2020 r. do 31.12.2020 r. o czym został poinformowany Wójt Gminy Dźwierzuty jako organ wydający zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych. Podczas przeprowadzonych kontroli przypominano sprzedającym o sankcjach grożących za sprzedaż alkoholu osobie nieletniej i nietrzeźwej oraz nieprzestrzegania zapisów ustawy.

W 2020 r. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dźwierzutach

zorganizowała nieodpłatne szkolenie terenowe dla wszystkich sprzedawców napojów alkoholowych z terenu Gminy Dźwierzuty pt. "Odpowiedzialny sprzedawca". Celem szkolenia było poszerzenie wiedzy i świadomości sprzedawców w zakresie regulacji prawnych związanych z zasadami sprzedaży i podawania napojów alkoholowych, zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Podczas którego nawiązano również do zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz wskazano jak skutecznie odmówić sprzedaży alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym oraz jakich dokumentów rządać celem upewnienia się czy osoba kupująca alkohol jest pełnoletnia. Wskazano również jakie sankcje grożą za sprzedaż alkoholu osobie nieletniej. Z uwagi na napotkane nieprawidłowości na rok 2022 również zaplanowano szkolenie dla właścicieli punktów sprzedaży alkoholu i ich pracowników, celem poinformowania sprzedawców o konsekwencjach prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, a także zaplanowano rozdysponowanie materiałów edukacyjnych i kontrole punktów sprzedaży alkoholu.

Tabela nr 5

Kontrol punktów sprzedaży alkoholu na terenie Gminy Dźwierzuty w latach 2017 – 2021

<u>Rok</u>	<u>Liczba kontrolowanych punktów sprzedaży</u>
<u>2017</u>	<u>9</u>
<u>2018</u>	<u>6</u>
<u>2019</u>	<u>5</u>
<u>2020</u>	<u>0</u> (z uwagi na <u>pandemię</u>)
<u>2021</u>	<u>5</u>

Dostępność terytorialna (czyli gęstość sieci sprzedaży), godzinowa i cenowa alkoholu bezpośrednio wpływa na poziom jego konsumpcji i wielkość problemów zdrowotnych i społecznych, a relacje te są przedmiotem badań zarówno w Polsce jak i w świecie. Alkohol nie jest takim samym towarem jak inne towary i nie podlega zasadom wolnego rynku. Przykładem środków reglamentacyjnych jest m.in. limitowanie zezwoleń na sprzedaży napojów alkoholowych, wydawanie zezwoleń na sprzedaż alkoholu i pobieranie opłat, ograniczenia dotyczące reklamy, zakaz sprzedaży osobom nieletnim, procedura zobowiązania do leczenia odwykowego, zasady usytuowania punktów sprzedaży alkoholu.

Tabela nr 6

Ilość limitowanych punktów sprzedaży napojów zawierających powyżej 4,5 % alkoholu na terenie Gminy Dźwierzuty w roku 2017

<u>Lp.</u>	<u>Punkty sprzedaży napojów alkoholowych</u>	<u>2017</u>
<u>1</u>	<u>Przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży</u>	<u>50</u>
<u>2</u>	<u>Przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży</u>	<u>10</u>

Tabela nr 7

Maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Gminy Dźwierzuty zgodnie z podjętą Uchwałą Nr XL/347/18 Rady Gminy Dźwierzuty z dnia 19.07.2018 r.

<u>L.p.</u>	<u>MAKSYMALNA LICZBA ZEZWOLEŃ NA SPRZEDAŻ ALKOHOŁU</u>		
<u>1.</u>	<u>Przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży</u>	<u>Zawierających do 4.5% zawartości alkoholu oraz na piwo</u>	<u>35</u>
		<u>Zawierających powyżej 4,5 % do 18 % zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa)</u>	<u>35</u>
		<u>Zawierających 18% zawartości alkoholu</u>	<u>30</u>
<u>2</u>	<u>Przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży</u>	<u>Zawierających do 4.5% zawartości alkoholu oraz na piwo</u>	<u>15</u>
		<u>Zawierających powyżej 4,5 % do 18 % zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa)</u>	<u>10</u>
		<u>Zawierających 18% zawartości alkoholu</u>	<u>10</u>

Miejsca sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie Gminy Dźwierzuty nie mogą być usytuowane na terenie:

- a) obiektów sportowych,
- b) plaż i kąpielisk,
- c) obiektów kultu religijnego,
- d) podmiotów udzielających świadczeń zdrowotnych,
- e) Gminnego Ośrodka Kultury w Dźwierzutach,
- f) Gminnej Biblioteki Gminnej w Dźwierzutach.

Miejsca sprzedaży i podawania napojów alkoholowych nie mogą być usytuowane w odległości mniejszej niż 25 metrów od granicy terenu obiektów sportowych, obiektu kultu religijnego oraz terenu szkół i innych zakładów i placówek oświatowo – wychowawczych oraz opiekuńczych.

Odległość tj. 25 m mierzy się od wejścia lub wyjścia z terenu chronionego do wejścia do punktu sprzedaży lub podawania napojów alkoholowych, najkrótszą drogą dojścia ciągiem dróg publicznych, którą możliwe jest dotarcie do punktu.

Tabela nr 8

Wielkość i struktura sprzedaży alkoholu w latach 2019-2021

Lp	Punkty sprzedaży napojów alkoholowych	2019		2020		2021	
		Sklepy	Punkty gastronomiczne	Sklepy	Punkty gastronomiczne	Sklepy	Punkty gastronomiczne
1	Alkohole do 4,5 % oraz piwo	23	6	21	5	20	6
2	Alkohole powyżej 4,5% do 18 %	21	3	21	3	20	3
3	Powyżej 18 % alkoholu	17	2	17	1	16	1

Tabela nr 9

Wydane postanowienia na sprzedaż alkoholu przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów

Alkoholowych w Dźwierzutach w latach 2017 -2021

<u>Rok</u>	<u>Liczba postanowień</u>
<u>2017</u>	<u>3</u>
<u>2018</u>	<u>4</u>
<u>2019</u>	<u>6</u>
<u>2020</u>	<u>10</u>
<u>2021</u>	<u>12</u>

2. DIAGNOZA ZJAWISKA NARKOMANII I NIKOTYNIZMU

Problem narkomanii stanowi duże zagrożenie, degradująco wpływa zarówno na zdrowie fizyczne, psychiczne, jak i relacje społeczne. Wiąże się z wysokimi kosztami poniesionymi nie tylko przez samą jednostkę uzależnioną, ale także całe społeczeństwo. Pomimo tego, że zażywanie narkotyków i dopalaczy jest w Polsce o wiele mniej rozpowszechnione niż picie napojów alkoholowych, zjawisko to wciąż stanowi poważny problem.

Wcześniej zjawisko narkomanii nie miało takiego powszechnego wymiaru ani skutków o tak poważnych konsekwencjach. W chwili obecnej borykamy się nie tylko z problemami zdrowotnymi jakie niesie za sobą uzależnienie od narkotyków, ale także z ogromem problemów społecznych.

Narkomania nie jest zjawiskiem jednorodnym. Jest problemem zdrowotnym, ponieważ niesie za sobą poważne ryzyko dla zdrowia publicznego, szczególnie w kontekście chorób infekcyjnych tj. HIV, żółtaczkę, choroby weneryczne. Stanowi również problem prawny czy kulturowy. Jednak narkomania to przede wszystkim jak już wcześniej wspomniano kwestia społeczna. Przyjmowanie substancji psychoaktywnych może doprowadzić do uzależnienia, które powoduje wykluczenie społeczne, przyczynia się do przestępczości, bezrobocia, bezdomności, prostytucji i ubóstwa. Narkomania to choroba, która dotyka wszystkie grupy społeczne, niezależnie od wieku, wykształcenia czy też statusu materialnego. Zjawisko używania narkotyków ma z reguły także określone negatywne konsekwencje dla najbliższego otoczenia oraz zakłóca prawidłowe funkcjonowanie całego społeczeństwa, prowadząc do szeregu szkód i kosztów. Dlatego też stosowanie narkotyków nie może być kwestią, która jest obojętna społecznie.

Problem narkomanii to problem społeczny dotyczący wszystkich środowisk, często związany jest z innym uzależnieniem w tym przede wszystkim alkoholizmem. W ostatnich latach znacznie wzrosło

wśród młodzieży zainteresowanie wszelkimi środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi i innymi środkami ogólnie nazywanymi narkotykami, które są dla nich najprostszym sposobem na oderwanie od rzeczywistości, dobrą zabawą, zabiciem nudy, chwilowym zapomnieniem o kłopotach, problemach na jakie napotykają, wchodząc w dorosłe życie.

Skuteczność podjętych działań profilaktycznych w istotnym stopniu będzie zależała od ich jakości. Niezbędne jest zatem zdobycie odpowiedniej wiedzy na temat zagrożeń, jakimi podlegają mieszkańcy gminy oraz sposobów przeciwdziałania ich skutkom.

- **PROBLEM NIKOTYNOWY I NARKOTYKOWY Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW GMINY DŹWIERZUTY**

Celem przeprowadzonych badań było poznanie opinii oraz doświadczeń respondentów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i nikotyny.

Celem określenia skali problemu spożywania narkotyków, dopalaczy i innych środków psychoaktywnych w Gminie Dźwierzuty, poproszono dorosłych mieszkańców o oszacowanie jak często sięgają po te substancje. Sięgnięcie po tego typu substancje zadeklarowało 16% badanych, w tym 10% zażywało je jednokrotnie, 4% kilka razy w roku, 1% raz w miesiącu i również 1% - kilka razy w tygodniu.

W celu pogłębionej analizy określono, które substancje psychoaktywne zażywali dorośli mieszkańcy gminy Dźwierzuty. Wyniki badania ankietowego pokazały, iż najpopularniejszą wśród respondentów substancją jest marihuana – sięgnęło po nią 14 osób (88%). 3 badanych (19%) wskazało na środki nasenne, natomiast 1 respondent (6%) na leki w celu odurzenia się.

Dorośli mieszkańcy gminy Dźwierzuty, którzy wcześniej zadeklarowali spożywanie narkotyków, dopalaczy lub innych substancji psychoaktywnych zostali poproszeni również o określenie, czy doznali w związku z tym jakichś przykrych konsekwencji. Doświadczenia tego typu mają za sobą 3 osoby (19%), w tym 2 respondentów (13%) miało problemy ze zdrowiem, natomiast 1 osoba (6%) doświadczyła wypadku lub uszkodzenia ciała.

Respondentom zostało zadane pytanie również o znajomość konkretnych miejsc na terenie swojej miejscowości, gdzie można pozyskać narkotyki lub dopalacze. Badania wykazały stosunkowo wysoki odsetek ankietowanych deklarujących znajomość takich miejsc (23%), przy czym przeważająca część spośród tych osób wskazała znajomość konkretnej osoby (19%). Zdecydowanie rzadziej deklarowane było osiedle (2%), inne miejsca (przystanek, park) oraz centrum miejscowości (1%).

Z kolei opinia respondentów dotycząca szkodliwości dla zdrowia dopalaczy, narkotyków,

e-papierosów i papierosów przedstawia się następująco:

- szkodliwość dopalaczy dostrzega 98% respondentów, natomiast nie zdaje sobie sprawy z ich szkodliwości – 2%;
- o szkodliwości narkotyków przekonanie ma 97%, natomiast przeciwnego zdania jest 3%;
- e-papierosy są szkodliwe dla 81% badanych mieszkańców, o ich niskiej szkodliwości przekonanie ma 18%, a o nieszkodliwości – 1%;
- szkodliwość papierosów dostrzega 88% respondentów, natomiast nie zdaje sobie sprawy z ich szkodliwości – 12%.

Celem zweryfikowania skali palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców gminy Dźwierzuty zapytano respondentów czy palą papierosy i jak często. Spośród wszystkich badanych osób, papierosy pali 45%, przy czym 9% sięga po nie kilka razy w roku, 2% kilka razy w miesiącu, kolejny 2% - raz w tygodniu, 4% - kilka razy w tygodniu, natomiast 28% - codziennie.

Jeśli chodzi o ilość dziennie wypalanych przez dorosłych mieszkańców sztuk papierosów na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że 6 osób (13%) nie wie ile dziennie papierosów wypala, ponieważ nie liczy ich ilości, 8 osób (18%) nie wie, ponieważ nie pali codziennie, 7 respondentów (16%) deklaruje, iż sięga po papierosa mniej niż 5 razy w ciągu dnia, 9 osób (20%) między 6 a 15 razy, natomiast 15 osób (33%) wypala dziennie między 16 a 25 sztuk.

Z zebranych danych wynika, że zerwać z nałogiem próbowało 19 osób (43%), w tym 7 respondentów raz (16%), natomiast 12 osób wiele razy (27%). Uzależnienie od nikotyny jest jednym z najsilniejszych uzależnień od środków psychoaktywnych. Usiłowanie rozstania się z nałogiem często kończą się niepowodzeniem, co zniechęca palaczy do podejmowania kolejnych kroków.

Zebrany materiał badawczy wykazał, że e-papierosy pali 9% dorosłych mieszkańców, w tym 3% - kilka razy w roku, 1% - raz w miesiącu, również 1% - kilka razy w miesiącu, 2% - kilka razy w tygodniu i kolejne 2% - codziennie.

Bazując na uzyskanych wynikach można stwierdzić, że problem związany z zażywaniem narkotyków, dopalaczy i innych substancji psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców gminy Dźwierzuty jest widoczny, jednak nie alarmujący. Natomiast problem palenia papierosów występuje wśród dorosłych mieszkańców gminy Dźwierzuty w znacznym natężeniu, natomiast uzależnienie od e-papierosów nie dotyczy znacznej części respondentów.

- **PROBLEM NARKOTYKOWY I NIKOTYNOWY Z PERSPEKTYWY UCZNIÓW**

W celu dogłębnej analizy problemu zażywania narkotyków, dopalaczy i innych środków

psychoaktywnych respondentom zadano pytanie o to, ile razy w życiu zdarzyło im się zażywać tego typu substancje. Wśród uczniów, którzy sięgnęli po środki psychoaktywne, tj. 3%, 2% zażywało je kilka razy, natomiast 1% - wiele razy. Natomiast jeśli chodzi o częstotliwość zażywania substancji psychoaktywnych przez uczniów, w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie możemy zauważyć, że w tym okresie czasu sięgnęły po nie 3 osoby (50%), w tym 1 uczeń 1-2 razy, kolejna 1 osoba 3-4 razy i również 1 osoba więcej niż 10 razy (17%).

Podczas realizacji badań, określony został również wiek inicjacji narkotykowej uczniów, którzy mieli kontakt z tego typu substancjami. Większość respondentów przyznało, że po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne sięgnęło po raz pierwszy w wieku 14-16 lat (5 osób, tj. 83%), natomiast 1 osoba miała wówczas 11-13 lat (17%).

Najpopularniejsza wśród uczniów z gminy Dźwierzuty, podobnie jak ma to miejsce w całej Polsce, okazała się marihuana lub haszysz (4 osoby, tj. 67%). Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia znalazła się amfetamina oraz leki w celu odurzenia się (2 osoby, tj. 33%). Pojedyncze odpowiedzi padły również na kokainę, sterydy anaboliczne, dopalacze, substancje wziewne, LSD, mefedron oraz metamfetaminę (17%).

Uczniowie, którzy spożywali substancje psychoaktywne zostali także poproszeni o określenie, od kogo je otrzymali. Z odpowiedzi respondentów wynika, że dostali je od koleżanki/kolegi, brali wspólnie w grupie przyjaciół (2 wskazania) oraz kupili od obcej osoby (1 wskazanie). 2 uczniów stwierdziło natomiast, że nie wiedzą, skąd wzięli tą substancję.

Interesowało nas również to, czy uczniowie, którzy sięgnęli po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne, doświadczyli w związku z tym jakichś przykrych konsekwencji. Badania wykazały, że doznało ich dwóch respondentów – wskazali oni na problemy w rodzinie (2 osoby, tj. 40%).

W następnej kolejności uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków, dopalaczy, papierosów i e-papierosów w swojej miejscowości. Zebrany materiał badawczy wykazał, że:

- narkotyki są łatwe do zdobycia dla 5% ankietowanych, a trudne dla 32%,
- dopalacze są łatwe do zdobycia dla 3% ankietowanych, a trudne dla 33%,
- papierosy są łatwe do zdobycia dla 37% ankietowanych, a trudne dla 24%,
- e-papierosy są łatwe do zdobycia dla 27% ankietowanych, a trudne dla 28%.

Ocena szkodliwości dla zdrowia dopalaczy, narkotyków, papierosów i e-papierosów uczniów przedstawia się następująco:

- szkodliwość dopalaczy dostrzega łącznie 93% badanych, narkotyków – 95%, e-papierosów – 73%, natomiast papierosów – 90%;

- ze szkodliwości niżej wymienionych substancji nie zdaje sobie sprawy 2% uczniów w przypadku dopalaczy, 3% badanych w przypadku narkotyków, 22% jeśli chodzi o e-papierosy i 7% jeśli chodzi o papierosy;
- brak wiedzy na temat szkodliwości dopalaczy ma 5% respondentów, na temat narkotyków – 3%, e-papierosów – 5%, a papierosów – 3%.

Uczniów poproszono również o odpowiedź na pytanie, jakie według nich mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem narkotyków, dopalaczy i papierosów. Respondenci najczęściej wskazywali na zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (77%) oraz uzależnienie (75%). Innymi konsekwencjami według badanych są kolejno według liczby wskazań: nieodpowiednie towarzystwo (58%), pogorszenie relacji rodzinnych (55%), obniżenie efektywności nauki (50%), poważne kłopoty finansowe (41%), i pogorszenie relacji koleżeńskich (37%). 5% uczniów stwierdziło, że nie występują negatywne konsekwencje związane z zażywaniem tych substancji, natomiast 14% nie potrafiło określić swojego stanowiska w tym zakresie ze względu na brak wiedzy.

W przypadku problemów związanych z narkotykami lub dopalaczami, zdecydowana większość młodych mieszkańców Gminy zwróciłoby się o pomoc do rodziców/opiekunów (78%). Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań znaleźli się nauczyciele (35%), natomiast na trzecim psycholog/pedagog szkolny (32%). Tylko 7% ankietowanych stwierdziło, że nie wie, gdzie mogłoby uzyskać pomoc. Co dziesiąty ankietowany przyznał, że w razie tego typu problemów radziłby sobie sam (11%).

Jeżeli chodzi o częstotliwość sięgania przez uczniów z tereny gminy Dźwierzuty po papierosy to deklaracji respondentów wynika, że kontakt z nimi miało 21% ankietowanych, w tym 9% sięgnęło po nie jednokrotnie, 8% - kilka razy, 3% - wiele razy, natomiast 1% stwierdził, że pali papierosy regularnie/codziennie.

Natomiast, co do wieku inicjacji nikotynowej możemy zauważyć, że po papierosy przed 10 rokiem życia sięgnęło 9 badanych (18%), 31 osób miało wówczas 11-13 lat (63%), a 9 uczniów 14-16 lat (18%).

W ramach badań uzyskano również informacje odnośnie częstotliwości palenia papierosów przez uczniów w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Spośród wszystkich respondentów, którzy zadeklarowali, że palili papierosy w tym okresie czasu – 10 osób sięgnęło po wyroby nikotynowe 1-2 razy (20%), 2 ankietowanych 5-10 razy (4%), natomiast 3 osoby więcej niż 10 razy (6%). Pozostali badani nie palili papierosów w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie (34 osoby, tj. 69%).

Zbadaniu poddana została następnie częstotliwość palenia przez uczniów e-papierosów. Z

deklaracji respondentów wynika, że po elektroniczne papierosy sięgnęło 29% ankietowanych, w tym 14% paliło je jednorodnie, 8% - kilka razy, 5% - wiele razy, natomiast 2% zadeklarowało regularne/codziennie palenie.

W ramach badań uzyskano również informacje na temat wieku, w którym badani uczniowie pierwszy raz zapalili e-papierosa. Zdecydowana większość sięgnęła po nie mając 11-13 lat (42 osoby, tj. 64%). 18 ankietowanych wskazało na przedział wiekowy 14-16 lat (27%), natomiast 6 osób miało wówczas mniej niż 10 lat (9%).

Z zebranych danych wynika, że w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem po elektroniczne papierosy sięgnęło 27 badanych (41%), wśród których 13 osób miało z nimi bezpośredni kontakt 1-2 razy (20%), 3 osoby 3-4 razy (5%), kolejne 3 osoby 5-10 razy (5%), natomiast 8 uczniów paliło je więcej niż 10 razy (12%).

Podsumowując rozważania na temat związane z paleniem przez młodzież papierosów, oraz zażywaniem narkotyków czy dopalaczy należy stwierdzić, że papierosy nadal stanowią problem, który jest kumulowany przez narkotyki. Warto podkreślić, że badani uczniowie zazwyczaj są motywowani przez swoich kolegów lub koleżanki. Dotyczy to wszystkich sfer, zarówno palenia papierosów, jak również zażywania narkotyków i dopalaczy. Z przeprowadzonych badań wśród uczniów wynika, że młodzi ludzie częściej wskazują, że „ktoś coś robi” niż sami się przyznają do tego, że np. palą papierosy lub zażywają narkotyki. Poza tym warto zastanowić się nad problemem dostępności papierosów, narkotyków i dopalaczy przez badaną młodzież. Zgodnie z deklaracjami badani nie mają dużych problemów ze zdobyciem papierosów czy też narkotyków, mimo tego, że sprzedaż papierosów osobom do 18 roku życia jest w Polsce zabroniona.

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy również stwierdzić, że problem palenia papierosów i e-papierosów jest wśród uczniów z gminy Dźwierzuty widoczny, przy czym większe natężenie przybiera problem palenia e-papierosów.

Dzięki badaniom uzyskano również informację o najczęściej stosowanych przez uczniów używkach. Stwierdzono, że młodzież sięga po nie w związku z problemami i kłopotami w życiu osobistym, chęcią zaimponowania innym, chęcią poprawy samopoczucia, a także to, że koledzy zażywają. Często inspiracją do sięgania po używki jest środowisko rówieśnicze. Badania wskazały również, że wśród dzieci i młodzieży są osoby, które potrafią preferować zdrowy styl życia, mają świadomość, że uzależnienia szkodzą zdrowiu i nie boją się odmawiać w sytuacjach zagrożenia. Jednak co czwarty uczeń nie ma świadomości na temat ich szkodliwości, a część z respondentów sięgała po nie wiele razy.

- **PROBLEM UZALEŻNIEŃ W GMINIE**

Sprzedawcy alkoholu podczas ankietowania byli pytani głównie o problemy alkoholowe dotyczące mieszkańców gminy. Jednak pojawiły się również pytania dotyczące wyrobów tytoniowych. Sprzedaż wyrobów tytoniowych osobom nieletnim jest czynem niezgodnym z prawem. Spytaliśmy więc respondentów o to, jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy byli na terenie gminy świadkami sprzedaży papierosów osobom niemającym 18 lat. Wszyscy respondenci jednoznacznie stwierdzili, iż takie sytuacje nie miały miejsca (10 osób).

3. DIAGNOZA PROBLEMÓW WYNIKAJĄCYCH Z UZALEŻNIEŃ BEHAWIORALNYCH

Uzależnieniem behawioralnym, inaczej czynnościowym, nazywamy grupę objawów związanych z wielokrotnym, długotrwałym i utrwalonym powtarzaniem konkretnej czynności. Działanie takie ma na celu zredukowanie złego samopoczucia i wewnętrznego napięcia poprzez osiągnięcie uczucia przyjemności, zaspokojenia, radości czy nawet euforii przez osobę wykonującą daną czynność. Zazwyczaj są to zachowania akceptowane społecznie.

Przykłady uzależnień behawioralnych:

- patologiczny hazard
- uzależnienie od komputera/sieci internetowej
- pracoholizm
- uzależnienie od seksu/pornografii
- uzależnienie od ćwiczeń fizycznych
- uzależnienie od telefonu komórkowego
- kompulsywne objadanie się.

Wiele uzależnień behawioralnych można bez większej przesady nazwać chorobami cywilizacyjnymi. Nadużywanie komputera, Internetu, telefonu komórkowego to uzależnienia tak powszechne, że przestaliśmy je praktycznie zauważać. Niestety lekceważenie problemu nie usuwa go, lecz wręcz przeciwnie – pozwala uzależnieniu rozwijać się w ukryciu i tym skuteczniej niszczyć nasze życie.

- **PROBLEMY WYNIKAJĄCE Z UZALEŻNIEŃ BEHAWIORALNYCH Z PERSPEKTYWY DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW**

Kolejny blok pytań miał na celu sprawdzenie w jaki sposób oraz jak często mieszkańcy gminy Dźwierzuty korzystają z urządzeń elektronicznych. Zebrany materiał badawczy wykazał, iż swój czas poświęca na to zdecydowana większość dorosłych mieszkańców Gminy, tj. 86%. 62% badanych robi to codziennie, 16% - od czasu do czasu, natomiast 8% - rzadko. Zadano respondentom pytanie również o to, ile czasu w ciągu dnia spędzają na korzystaniu z urządzeń elektronicznych. 35 osób (41%) wskazało na mniej niż 1 godzinę, kolejne 35 osób (41%) na 1-3 godzin, 4 osoby (5%) na 3-6 godzin, natomiast 3 osoby (4%) na 6-10 godzin. Bardzo duże ilości czasu - powyżej 10 godzin - poświęca na korzystanie z urządzeń elektronicznych 1 badany tj. 1%. Część mieszkańców Gminy doświadczyło problemów w związku z korzystaniem z urządzeń elektronicznych (12 osób, 14%). 7 respondentów doznało problemów w rodzinie (8%), 4 osoby problemów ze zdrowiem (5%), natomiast 1 osoba problemów finansowych (1%).

W celu określenia skali podejmowania zachowań hazardowych przez dorosłych mieszkańców Gminy, respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy grali w gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zebrany materiał badawczy wykazał, że styczność z takimi grami miało 11% dorosłych mieszkańców gminy Dźwierzuty, wśród których większość badanych grało 1-5 razy (10%) i tylko 1% 6-10 razy.

Analiza danych wskazuje na to, iż 2 mieszkańców ma za sobą negatywne doświadczenia w związku z graniem gry na pieniądze (18%). Doznali oni problemów rodzinnych.

Biorąc pod uwagę wyniki badań możemy stwierdzić, że problem nadmiernego korzystania z urządzeń elektronicznych może dotyczyć 4% dorosłych mieszkańców Gminy – stwierdzili oni, iż poświęcają na to powyżej 6 godzin dziennie (z wyłączeniem pracy). Całościowa analiza materiału badawczego pozwala stwierdzić, że problem związany z nadmiernym korzystaniem z urządzeń elektronicznych nie przybiera w gminie Dźwierzuty znaczących rozmiarów.

Bazując na uzyskanych wynikach badań możemy również stwierdzić, że problem grania w gry hazardowe wśród dorosłych mieszkańców Gminy, przybiera niewielkie rozmiary.

- **PROBLEMY WYNIKAJĄCE Z UZALEŻNIEŃ BEHAWIORALNYCH Z PERSPEKTYWY UCZNIÓW**

Następne pytania zadane respondentom miały na celu zweryfikowanie, w jaki sposób oraz jak często uczniowie z gminy Dźwierzuty korzystają z urządzeń elektronicznych takich jak komputer, tablet, telefon komórkowy oraz konsola do gier. Zebrany materiał badawczy wykazał, że znaczna część badanych korzysta z tego typu urządzeń codziennie (66%). 22% wskazało na korzystanie z nich czasu od czasu do

czasu, a 6% - rzadko.

Większość młodych mieszkańców gminy Dźwierzuty poświęca na korzystanie z urządzeń elektronicznych 1-3 godzin dziennie (88 osób, tj. 38%), ale znaczna część uczniów wskazała również na 3-6 godzin (58 osób, tj. 25%). 36 osób poświęca na to do 1 godziny dziennie (16%), 21 uczniów 6-10 godzin (9%), natomiast 12 uczniów powyżej 10 godzin (5%). 16 uczniów (7%) deklaruje, że nie korzysta z urządzeń elektronicznych codziennie.

Jak wynika z deklaracji uczniów, najczęstszą formą korzystania przez nich z urządzeń elektronicznych jest kontakt ze znajomymi (163 osoby, tj. 70%). Znaczna część badanych wskazała również na słuchanie muzyki (153 osoby, tj. 66%), granie w gry (142 osoby, tj. 61%), oglądanie filmów/seriali (139 osób, tj. 60%), z nudów (134 osoby, tj. 58%), z powodu nauki (133 osoby, tj. 57%) oraz na korzystanie z portali społecznościowych (109 osób, tj. 47%).

W kolejnym pytaniu, respondenci zostali poproszeni o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń dotyczących korzystania z urządzeń elektronicznych. Miało to na celu określenie liczby uczniów, którzy z związku z tym doświadczają problemów, czy też przejawiają niekorzystne zachowania. Wyniki respondentów przedstawiają się następująco:

- próbuje bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często 12% badanych, a czasami – 22%;
- najbliższe osoby zarzucają zbyt częste spędzanie czasu na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często 6% badanych, a czasami – 28%;
- wskutek zbyt długiego korzystania z urządzeń elektronicznych zapomnieć o swoich codziennych obowiązkach zdarza się bardzo często 5% badanych, a czasami – 16%;
- denerwuję się, gdy ktoś przeszkadza w korzystaniu z urządzeń elektronicznych 5% badanych bardzo często, a 13% czasami;
- z powodu zbyt długiego korzystania z urządzeń elektronicznych spada efektywność nauki lub pracy w przypadku 3% badanych bardzo często, a 13% czasami;
- późno w nocy nie śpi, bo korzysta z urządzeń elektronicznych bardzo często 7% badanych, a czasami – 13%;
- coraz częściej korzystanie z urządzeń elektronicznych zamiast spotkań z innymi wybiera bardzo często 3% badanych, a czasami – 10%;
- odczuwa negatywne skutki zdrowotne np. ból kręgosłupa, pogorszenie wzroku 4% bardzo często, a 9% - czasami.

W ostatnim pytaniu bloku tematycznego dotyczącego korzystania z urządzeń elektronicznych,

uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie, czy zdarzyło im się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych np. przed rodzicami. Tego typu zachowanie zadeklarowało 36 respondentów odpowiadających na to pytanie (36%), w tym 10 uczniom zdarzało się to bardzo często (4%), 39 badanych czasami (17%), a 36 osobom jednokrotnie (15%).

W celu oszacowania skali problemu grania w gry na pieniądze przez uczniów, respondentom zadano pytanie o to, czy zdarzyło im się kiedykolwiek w życiu grać w takie gry. Zebrany materiał badawczy wykazał, że bezpośredni kontakt miało z nimi 21% badanych uczniów.

Zapytano również respondentów o częstotliwość grania w gry za pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zdecydowana większość respondentów podejmowała się tego 1-5 razy (43 osoby, tj. 91%), zaledwie 1 osoba wskazała na 11-20 razy (2%) i tylko 3 osoby grały częściej niż 20 razy (6%).

Zdecydowana większość uczniów nie doświadczyła w związku z graniem w gry na pieniądze żadnych problemów (46 osób, tj. 96%). Pojedyncze odpowiedzi padły na problemy rodzinne oraz problemy finansowe (2%).

Badania wykazały, że z urządzeń elektronicznych codziennie korzysta większość młodych mieszkańców Gminy, a problem nadmiernego korzystania z urządzeń elektronicznych może dotyczyć nawet 14% uczniów. W związku z powyższymi wynikami badań zaleca się przeprowadzenie długoterminowych działań profilaktycznych. Badania wykazały również, że w gry na pieniądze z nadmierną częstotliwością gra 2% uczniów, w związku z czym możemy stwierdzić, iż problem ten jest widoczny u małej części uczniów. Warto podjąć jednak działania profilaktyczne w tym zakresie, gdyż bezpośredni kontakt z grami na pieniądze miał co piąty uczeń.

II. DIAGNOZA ZASOBÓW UMOŻLIWIAJĄCYCH PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI PROFILAKTYCZNEJ I TERAPEUTYCZNEJ

Na terenie Gminy Dźwierzuty nie istnieje samodzielna placówka odwykowa. Mieszkańcy Gminy mogą korzystać z porad i terapii w Przychodni Terapii Uzależnień od Alkoholu i Współuzależnienia w Szczytnie, Oddziału Odwykowego Wojewódzkiego Zespołu Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie oraz Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Giżycku.

Gmina Dźwierzuty nie posiada przeszkolonej kadry w zakresie terapii uzależnień, jednakże mieszkańcy Gminy Dźwierzuty korzystają z fachowych porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym dla Ofiar Przemocy w Rodzinie oraz Osób Uzależnionych i Współuzależnionych przy Urzędzie Gminy, gdzie dyżury pełnią: certyfikowany terapeuta uzależnień ze Szczytna w każdy poniedziałek miesiąca;

psycholog w każdą środę miesiąca oraz radcy prawni w każdy wtorek miesiąca. W 2021 r prowadzone były również zajęcia sportowe z elementami profilaktyki. Ze względu na chęć uczestnictwa mieszkańców Gminy Dźwierzuty w powyższych przedsięwzięciach zaplanowano również takie działania w roku 2022 r.

Tabela nr 10

Ilość porad terapeutycznych udzielonych w Punkcie Informacyjno - Konsultacyjno w Dźwierzutach w latach 2017-2021

<u>Rok</u>	<u>Uzależnieni</u>	<u>Wspóluzależnieni</u>	<u>Ofiary przemocy</u>	<u>Sprawcy przemocy</u>	<u>DDA</u>	<u>Łącznie przyjętych</u>
<u>2017</u>	<u>116</u>	<u>37</u>	<u>15</u>	<u>2</u>	<u>7</u>	<u>177</u>
<u>2018</u>	<u>83</u>	<u>24</u>	<u>6</u>	<u>4</u>	<u>8</u>	<u>125</u>
<u>2019</u>	<u>100</u>	<u>22</u>	<u>4</u>	<u>2</u>	<u>9</u>	<u>137</u>
<u>2020</u>	<u>135</u>	<u>15</u>	<u>0</u>	<u>4</u>	<u>8</u>	<u>162</u>
<u>2021</u>	<u>62</u>	<u>19</u>	<u>4</u>	<u>1</u>	<u>3</u>	<u>89</u>

Kilka osób w czasie spotkań w Punkcie Konsultacyjno - Informacyjnym w Dźwierzutach zostało zmotywowanych do podjęcia terapii na Oddziale Terapeutycznym w Olsztynie, które zostały skierowane po uprzednim ustaleniu terminu z Kierownikiem Oddziału Terapeutycznego. Konsultacje i wsparcie terapeutyczne cieszy się dużym zainteresowaniem ponieważ klientów Punktu z reguły nie stać na dojazdy do pobliskiego Szczytna by skorzystać z porady terapeutycznej. Obecna oferta Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego stała się bardziej interdyscyplinarna, a jego zadaniem jest zdiagnozowanie problemów całej rodziny i zaplanowanie pomocy dla wszystkich jej członków.

Tabela nr 11

Ilość porad psychologicznych udzielonych w Punkcie Informacyjno - Konsultacyjno w Dźwierzutach w roku 2021

<u>Rok</u>	<u>Uzależnieni</u>	<u>Współuzależnieni</u>	<u>Ofiary przemocy</u>	<u>Sprawcy przemocy</u>	<u>DDA</u>	<u>Łącznie przyjętych</u>
<u>2021</u>	<u>11</u>	<u>6</u>	<u>3</u>	<u>1</u>	<u>13</u>	<u>34</u>

Tabela nr 6

Ilość porad prawnych udzielonych w Punkcie Informacyjno - Konsultacyjno w Dźwierzutach w latach 2017– 2021

<u>Rok</u>	<u>Uzależnieni</u>	<u>Współuzależnieni</u>	<u>Ofiary przemocy</u>	<u>Sprawcy przemocy</u>	<u>Łącznie przyjętych</u>
<u>2017</u>	<u>1</u>	<u>30</u>	<u>22</u>	<u>0</u>	<u>53</u>
<u>2018</u>	<u>1</u>	<u>33</u>	<u>28</u>	<u>0</u>	<u>62</u>
<u>2019</u>	<u>1</u>	<u>34</u>	<u>13</u>	<u>0</u>	<u>48</u>
<u>2020</u>	<u>5</u>	<u>9</u>	<u>11</u>	<u>0</u>	<u>25</u>
<u>2021</u>	<u>0</u>	<u>14</u>	<u>6</u>	<u>0</u>	<u>20</u>

Analizując badania przeprowadzone na terenie Gminy Dźwierzuty można wyciągnąć następujące wnioski:

- Niepokojącym zjawiskiem wśród mieszkańców Gminy Dźwierzuty jest przekroczenie spożycia dziennej standardowej porcji alkoholu,
- Część mieszkańców Gminy Dźwierzuty nie ma świadomości nt. szkodliwości alkoholu dla zdrowia,
- Znaczna część mieszkańców wykonywała swoje obowiązki pod wpływem alkoholu,
- Istotny problem w Gminie Dźwierzuty stanowi prowadzenie pojazdów przez osoby pod wpływem alkoholu,
- Z zebranych opracowań i danych wynika, że osoby niepełnoletnie i pod wpływem alkoholu mogą kupić alkohol na terenie gminy,
- Z przedstawionych danych wynika, że część mieszkańców gminy było świadkami spożywania

alkoholu przez kobiety w ciąży, a co 10 respondent nie ma wiedzy na temat szkodliwości picia alkoholu w ciąży na rozwój dziecka,

- Z zebranych danych wynika, że jest wielu uczniów niepełnoletnich, którzy mają za sobą inicjację alkoholową,
- Część mieszkańców gminy nie wie czy profilaktyka w gminie jest skuteczna oraz gdzie mogą skorzystać z pomocy,
- Wiedza nieletnich dotycząca miejsc, gdzie w razie problemów wynikających ze spożycia alkoholu mogą otrzymać pomoc jest niewielka,
- Część rodziców, którzy mają wiedzę, że ich dziecko spożywa alkohol nie zareagowało na ten fakt,
- Analiza wyników przeprowadzonego pod kątem spożywania alkoholu w obrębie sklepów badania pozwala stwierdzić, że problem ten jest widoczny,
- W Gminie Dzwierzuty liczba zleceń przeprowadzenia badania i wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu nieznacznie spada,
- W Gminie Dzwierzuty liczba wniosków kierowanych do Sądu o orzeczenie obowiązku leczenia odwykowego w ostatnim czasie wzrosła,
- Liczba środowisk z problemem alkoholowym objętych pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dzwierzutach w ostatnim roku spadła,
- Na terenie Gminy Dzwierzuty w ostatnich latach spadła liczba założonych Niebieskich Kart,
- Mieszkańcy Gminy Dzwierzuty wykazują zainteresowanie do korzystania z porad prawnych, psychologicznych i terapeutycznych w Punkcie Konsultacyjno – Informacyjnym,
- Niepokojący jest fakt, że w Gminie Dzwierzuty występuje dość szeroki problem nikotynowy,
- Z przedstawionych danych wynika, że młodzież oraz wielu dorosłych mieszkańców gminy ma za sobą inicjację narkotykową,
- Istotny problem w Gminie Dzwierzuty stanowi palenie papierosów przez dzieci i młodzież,
- Z zebranych danych wynika, że kilku uczniów szkoły podstawowej mają za sobą inicjację narkotykową,
- Wiedza nieletnich dotycząca miejsc, gdzie w razie problemów wynikających ze spożycia narkotyków mogą otrzymać pomoc jest dość wysoka,
- Niepokojący jest fakt, że w Gminie Dzwierzuty można zakupić narkotyki,
- Istnieje niebezpieczeństwo próbowania narkotyków i papierosów przez młodzież,
- Istnieje problem zażywania dopalaczy, palenia marihuany i papierosów wśród młodzieży szkolnej,
- Istnieje ryzyko namowy ze strony innych na użycie środków odurzających,

- Miejsca szczególnej dostępności narkotyków to środowisko rówieśnicze, osiedle, przystanek, park,
- Niepokojącym jest fakt, że wśród mieszkańców Gminy Dźwierzuty są osoby, które grają za pieniądze, w tym także uczniowie,
- Część uczniów nadmiernie korzysta z urządzeń elektronicznych,

Diagnoza problemów społecznych ukazała skalę problemów uzależnień społecznych na terenie gminy.

Działania badawcze doprowadziły do zidentyfikowania problemów uzależnień wśród różnych grup (dzieci, młodzież, dorosłych mieszkańców, sprzedawców). Przeprowadzone badania zidentyfikowały przyczyny i czynniki wywołujące sytuacje problemowe, określiły skalę i zakres problemów uzależnień oraz zidentyfikowały skutki występujących problemów.

Aby rozwiązać istniejące problemy Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmie szereg działań w celu wyjaśnienia sytuacji problemowej i złagodzenia jej skutków.

Występowanie wielowymiarowych konsekwencji zachowań ryzykownych podejmowanych przez młodych ludzi niesie za sobą konieczność realizowania systematycznych działań profilaktycznych. Wśród następstw używania przez dzieci i młodzież alkoholu lub podejmowania innych zachowań ryzykownych wymienić można wzrost skali zaburzeń zachowania, straty ekonomiczne, wizerunkowe, konsekwencje prawne, zaburzenia relacji społecznych, uzależnienia, koszty ekonomiczne (np. leczenia, rehabilitacje), problemy edukacyjne, czy też zawodowe. Standardy skutecznej profilaktyki wskazują, że do zapewnienia trwałych rezultatów wskazane jest aby prowadzone działania profilaktyczne realizowane były z udziałem całej społeczności, a zwłaszcza rodziców i aby programy przeprowadzane były w trakcie wielu spotkań, przez wiele lat. Profilaktyka nie powinna opierać się na straszeniu, ale przekazywaniu rzeczywistej wiedzy, być dostosowana do wieku odbiorcy, a ich podstawą musi być rzetelnie przeprowadzona diagnoza. Co istotne, dla zwiększenia skuteczności, konieczne jest wykorzystanie w realizowanych działaniach profilaktycznych lokalnych mediów oraz technologii cyfrowych, a także podnoszenie dydaktycznych i profilaktycznych umiejętności nauczycieli, pedagogów oraz psychologów szkolnych.

Spożywanie alkoholu przez dzieci i młodzież może powodować różne problemy zdrowotne, wychowawcze, a także społeczne, które bez odpowiedniej profilaktyki, będą przybierały na sile. Spożywanie alkoholu przez osoby niepełnoletnie upośledza czynności poznawcze: koncentrację uwagi, zapamiętywanie, uczenie się, rozwój kontroli emocjonalnej. Prowadzi do podejmowania zachowań ryzykownych, groźnych dla życia i zdrowia, zakłóca proces rozwojowy, może również powodować

spowolnienie wzrostu i zaburzenia hormonalne.

Zdarza się, że problem pogłębiają dorośli, którzy przyzwalają dzieciom na spożywanie alkoholu. Uczniowie często podkreślają, że pierwszym alkoholem poczęstowali ich rodzice. Nie bez znaczenia pozostaje fakt przysłowiowej lampki szampana w noc sylwestrową. Być może staje się to przyzwoleniem dla młodych, wchodzących w życie ludzi. Odnosząc się do zagadnienia skutków jakie może wywołać nadmierne spożycie alkoholu należy jednocześnie dołożyć wszelkich starań w celu edukacji młodzieży o negatywnych skutkach picia alkoholu z jednoczesnym edukowaniem rodziców. Młodzież w zdecydowanej większości sięga po napoje alkoholowe przed pełnoletnością. Jest to zjawisko niepokojące nie tylko ze względu na szkody zdrowotne, ale również z uwagi na nieprzestrzeganie norm prawnych, które zabraniają sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom nieletnim.

Istnieją czynniki ryzyka tkwiące w środowisku, rodzinach uczniów i samych uczniach. Są to ubóstwo, bezrobocie, dysfunkcje, przyzwolenie rodziców na napicie się alkoholu przez ich dzieci. Dla około połowy uczniów zasady domowe mogą nie być jasno określone. Ryzykiem może być duża ilość czasu spędzanego przez dzieci przy komputerze, grach komputerowych, grach na telefonie komórkowym. Ponadto korzystanie z internetu może być niekorzystnym źródłem wiedzy o alkoholu i środkach odurzających. Duży wpływ na opinie uczniów o środkach psychoaktywnych ma również przekaz medialny, szczególnie telewizja. Do przyczyn występowania zachowań ryzykownych u dzieci i młodzieży można między innymi zaliczyć: problemy materialne, utrzymujące się bezrobocie rodziców, trudny start młodzieży w samodzielne życie, niewystarczające środki finansowe instytucji wychowawczych, wzrost dostępności alkoholu i substancji psychoaktywnych, brak pozytywnych wzorów i ideałów, poczucie pustki, nudy, niepokoju, wpływ mediów, reklamy, patologie życia rodzinnego, niekorzystny wpływ grup rówieśniczych.

W działaniach profilaktycznych powinno zwrócić się szczególną uwagę na młodzież używającą alkoholu. Programy terapii dla młodzieży nie mogą opierać się na tych samych założeniach, co programy terapii dla dorosłych, tym bardziej, że większość młodych ludzi, którzy piją alkohol nie są osobami uzależnionymi. Młodzież wymaga innego podejścia, uwzględnienia w profilaktyce faktu używania różnych substancji psychoaktywnych, specyfiki wieku rozwojowego, konstruktywnego zagospodarowania wolnego czasu, uczestniczenia w grupach rówieśniczych. Rozwiązywanie problemów społecznych zarówno wśród dorosłych, jak i młodzieży oraz podejmowanie działań zapobiegających ich występowaniu, jest jednym z najważniejszych zadań każdej Gminy.

Istotne jest kontynuowanie prowadzonych działań profilaktycznych i edukacyjnych na terenie gminy, które obejmują wszystkie grupy mieszkańców. Należy podkreślić, że skuteczne rozwiązywanie

problemów alkoholizmu, narkomanii i uzależnień behawioralnych zależy nie tylko od podmiotów i instytucji, które działają w tym zakresie, lecz także od społeczności lokalnej. Działania będą polegać przede wszystkim na dostarczaniu informacji o możliwych formach poszukiwania pomocy oraz funkcjonujących w tym zakresie instytucjach.

Ważnym działaniem ze strony komisji będzie przeprowadzenie różnorodnych kampanii profilaktycznych dotyczącej negatywnych skutków nadużywania alkoholu, narkotyków, nikotyny i dopalaczy (zdrowotnych, społecznych i prawnych) kierowanych do różnych grup społecznych, zarówno do dzieci, młodzieży jak i dorosłych, do sprzedawców alkoholu, kobiet w ciąży i kierowców. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie Gminy plakaty i bilbordy. Wykorzystane zostaną również tablice informacyjne w miejscach publicznych, np. Ośrodku Pomocy Społecznej, ośrodkach zdrowia, parafii, punkcie konsultacyjnym, szkołach itp.

Działania profilaktyczne na terenie gminy będą mieć charakter długofalowy i różnorodny. Zdecydowanie korzystnym działaniem jest edukowanie mieszkańców poprzez różnego rodzaju akcje ulotkowe lub plakatowe. Specjalistycznym wsparciem będą objęci mieszkańcy oraz rodziny borykające się z problemem alkoholowym. Alkoholizm oraz przemoc domowa to jedne z najważniejszych problemów społecznych, które dotyczą gminę w opinii jej mieszkańców.

Rodzinom z problemem alkoholowym zostaną zaproponowane warsztaty oraz spotkania, podczas których mogliby uzyskać wsparcie i wzmacniać swój autorytet wychowawczy pod okiem psychologów, terapeutów i pedagogów.

Dostęp do różnorodnych zajęć na terenie gminy, umożliwi pozytywną organizację czasu wolnego mieszkańców. Ważne jest, aby pamiętać o zapewnieniu łatwego dostępu do źródeł informacji, przeznaczonych dla osób szukających wsparcia, dotkniętych problemem uzależnienia lub przemocy.

Inną formą działań korzystnie wpływających na poprawę skuteczności i efektywności prowadzonych działań profilaktycznych jest inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze uzależnień, oprócz podnoszenia kompetencji i kwalifikacji kadry specjalistów, rekomenduje się również zaangażowanie tych podmiotów w prowadzone kampanie społeczne i działalności edukacyjne na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.

Istotnym działaniem jest również przeszkolenie członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy oraz nauczycieli ze szkół z terenu gminy zajmującymi się profilaktyką w szkole, ponieważ ważne jest zwrócenie szczególnej uwagi na wsparcie kadry pracującej w instytucjach pomocowych, szczególnie w zakresie

rozwijania ich kompetencji i umiejętności w zakresie nowoczesnych form pomocy pracy z rodzinami borykającymi się z problemem uzależnienia od alkoholu, narkotyków i innych środków psychoaktywnych, a także uzależnieniami behawioralnymi. Profesjonalna pomoc pomoże zmniejszyć skutki związane z występowaniem problemu alkoholowego, narkotykowego i uzależnień behawioralnych w rodzinie na poziomie społeczności lokalnej.

Kolejnym działaniem ze strony komisji będzie zorganizowanie szkolenia dla sprzedawców napojów alkoholowych i przeprowadzenie kontroli punktów sprzedaży alkoholu.

Również ważne jest przeprowadzenie działań informacyjnych dotyczących podwyższenia świadomości dzieci i młodzieży na temat instytucji pomocowych oraz uwrażliwienie rodziców poprzez działania edukacyjne na problem alkoholowy, narkotykowy i związany z uzależnieniami behawioralnymi wśród dzieci i młodzieży poprzez przeprowadzenie zajęć z zakresu szkodliwości alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych.

Należy także kontynuować lub wprowadzić do szkół programy rekomendowane tj. Fantastyczne możliwości, Program Domowych Detektywów, Spójrz Inaczej itd.

Odnosząc się do zagadnienia skutków jakie może wywołać uzależnienie od papierosów, narkotyków bądź też innych środków odurzających np. dopalaczy należy jednocześnie dołożyć wszelkich starań w celu edukacji młodzieży o negatywnych skutkach palenia papierosów i zażywania narkotyków oraz dopalaczy z jednoczesnym edukowaniem osób dorosłych, które mogą być gwarantem przestrzegania prawa. Edukowanie to mogłoby się odbywać zarówno w postaci otwartych wykładów, warsztatów, spotkań z młodzieżą, ale też poprzez opracowanie kampanii społecznych mających na celu, nie tyle edukację w zakresie profilaktyki ale, co wydaje się być ważniejsze, uwrażliwienie opinii publicznej na fakt, że problemy związane z paleniem papierosów i zażywaniem narkotyków i dopalaczy nie zniknęły z życia młodego człowieka, a są nieodłącznym elementem procesu dorastania przynajmniej dla części z nich.

Z przeprowadzonych badań wynika, że również wpływ mediów na dzieci i młodzież jest ogromny, bez wątpienia jednak korzystanie z urządzeń elektronicznych, zwłaszcza Internetu, pozostanie jedną z najczęściej podejmowanych czynności przez młodych ludzi. Biorąc to pod uwagę koniecznym wydaje się uczyć dzieci i młodzież bezpiecznego poruszania się po świecie on-line oraz uświadamiać ich w zakresie konsekwencji poświęcania na to zbyt wiele czasu.

Biorąc pod uwagę wyniki przeprowadzonych badań należy wskazać także zapotrzebowanie na edukację rodziców, podejmowanie akcji profilaktycznych oraz prowadzenie zajęć o tematyce uzależnień wśród dzieci i młodzieży - w tym nauka postaw asertywnych, zorganizowanie zajęć pozalekcyjnych,

profilaktycznych i socjoterapeutycznych, promowanie zdrowego stylu życia, zainteresowań, hobby, prowadzenie zajęć sportowych, pogłębianie świadomości społecznej o szkodliwości spożywania alkoholu i innych środków uzależniających.

Biorąc powyższe pod uwagę jednym z zadań, jakie powinno być realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii jest udzielanie pomocy psychologicznej dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym oraz problemem przemocy. W ramach budowania lokalnego systemu pomocy dzieciom z tychże rodzin ważnym elementem jest realizacja różnorodnych działań w tym m.in. prowadzenie świetlic realizujących programy profilaktyczne z elementami socjoterapii. Zadania związane z udzielaniem pomocy dzieciom z problemem alkoholowym i problemem przemocy powinny stać się priorytetem w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

W związku z powyższym na rok 2022 w przypadku odwołania obostrzeń związanych z panującą pandemią koronawirusa zaplanowano działalność grup profilaktycznych z elementami socjoterapii. Ze sprawozdań prowadzących zajęcia wynika, że dzieci i młodzież chętnie w nich uczestniczą i przychodzą punktualnie. Najchętniej biorą udział w zajęciach plastycznych, sportowych i wycieczkach. Dzieci i młodzież podczas zajęć mogą porozmawiać na różne tematy oraz mają możliwość spotkania. Zajęcia uczą aktywnego działania w grupie, współpracy, sprzyjają odreagowaniu napięcia, uczą nawiązywania przyjaźni. W grupie uczęszczającej na zajęcia dostrzegalne są rezultaty tj. zmniejszenie poziomu agresji, wzrost umiejętności panowania nad emocjami, wzrost umiejętności przygotowywania posiłków i wykonywania prac porządkowych, wzrost wiedzy z zakresu zdrowego odżywiania i zagrożeń używania substancji psychoaktywnych, zwiększenie poczucia odpowiedzialności za swoje zachowanie, rozwinięcie poczucia estetyki i kreatywności, wzrost zaufania do siebie i dorosłych, nabycie konstruktywnych sposobów radzenia sobie ze stresem oraz nabycie umiejętności rozwiązywania konfliktów. Na dotychczasowe zajęcia profilaktyczne z elementami socjoterapii zgłaszała się dość duża ilość dzieci i młodzieży chętnych do brania udziału. Według prowadzących praca wychowawcza i socjoterapeutyczna powinna być w dalszym ciągu organizowana z zachowaniem systematyczności.

III. CELE PROGRAMU

Podstawowym celem gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii jest profilaktyka uzależnień, czyli zapobieganie powstawaniu problemów alkoholowych, narkotykowych i problemów związanych z uzależnieniami behawioralnymi, a także ograniczenie istniejących już problemów związanych z ww. uzależnieniami.

Ponadto warto wspomnieć, że suma szkód powodowanych przez osoby nieuzależnione jest często większa niż suma szkód powodowanych przez alkoholików i narkomanów. Inaczej mówiąc, najczęściej problemów związanych z alkoholem i narkomanią powodują osoby nieuzależnione od alkoholu i narkotyków i to one stanowią największą grupę w społeczeństwie. A to z kolei oznacza, że celem działań podejmowanych przez Gminę Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dźwierzutach jest zmniejszenie problemów powodowanych przez alkohol i narkotyki w całej populacji gminy, a nie tylko w grupie podwyższonego ryzyka (choć prawdą jest, że najbardziej narażone na wystąpienie szkód są osoby pijące i biorące najczęściej). Innymi słowy, działania podejmowane przez gminę Dźwierzuty na rzecz ograniczenia szkód powodowanych przez alkohol i narkotyki skierowane będą do wszystkich mieszkańców. Będą skierowane do osób dorosłych, ale i do nastolatków, do kierowców i do kobiet w ciąży, do sprzedawców alkoholu i do dzieci. Mylące może być pojmowanie problemów alkoholowych, problemów narkotykowych i problemów związanych z uzależnieniami behawioralnymi w kategoriach patologii społecznej i marginesu społecznego. Polityka wobec alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych dotyczy całej populacji, a nie tylko stosunkowo wąskiej, w porównaniu z całą gminą, grupy osób uzależnionych.

Cele programu będą realizowane poprzez:

1. Priorytetowe traktowanie działań i decyzji służących profilaktyce uzależnień i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkotykowych i spowodowanych uzależnieniami behawioralnymi.
2. Podejmowanie działań zmierzających do zmniejszenia rozmiarów aktualnie istniejących problemów alkoholowych, narkotykowych i związanych z uzależnieniami behawioralnymi na terenie Gminy Dźwierzuty.
3. Podejmowanie działań mających na celu zmianę zachowań i postaw społecznych mieszkańców w sytuacjach związanych ze spożywaniem napojów alkoholowych, zażywaniem narkotyków i związanych z uzależnieniami behawioralnymi.
4. Podejmowanie działań profilaktycznych kierowanych do dzieci i młodzieży, w celu opóźnienia inicjacji alkoholowej.
5. Utrwalenie postaw abstynenckich w środowisku dzieci i młodzieży w zakresie szkód wynikających ze spożywania alkoholu,
6. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych.
7. Ochrona rodziny przed przemocą.
8. Zmniejszanie przypadków naruszania prawa w obrocie napojami alkoholowymi.

9. Prowadzenia działań w kierunku integracji osób uzależnionych.
10. Promowanie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, narkotykowych i spowodowanych uzależnieniami behawioralnymi.
11. Podejmowanie inicjatyw dotyczących problemów rodziny, w tym włączenie w obchody Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny.
12. Zwiększenie świadomości społecznej na temat zagrożeń wynikających z nadużywania alkoholu, stosowania narkotyków oraz uzależnień behawioralnych.
13. Wspieranie działań profilaktycznych prowadzonych w placówkach oświatowych.
14. Podnoszenie kwalifikacji z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych wśród osób pracujących na rzecz środowiska lokalnego.
15. Zwiększenie oferty alternatywnych form spędzania wolnego czasu.
16. Monitorowanie działań profilaktycznych podejmowanych na terenie gminy.
17. Zmniejszanie negatywnych skutków zaniedbywania dzieci, zapobieganie powstawaniu problemów uzależnień i przemocy domowej.
18. Zwiększanie dostępności i skuteczności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i członków ich rodzin.
19. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i problemy narkomanii oraz problemy związane z uzależnieniami pomocy prawnej,
20. Tworzenie warunków do przeprowadzenia zadań z zakresu profilaktyki skierowanej głównie do dzieci i młodzieży.
21. Prowadzenie szerokiej profilaktyki wśród rodziców,
22. Działalność wychowawcza i informacyjna w zakresie rozwiązywania problemów związanych z narkomanią i alkoholizmem,

IV. GŁÓWNE STRATEGIE I DZIAŁANIA (zgodne z Narodowym Programem Zdrowia)

1. Rozwijanie edukacji:

- prowadzenie działań informacyjno – edukacyjnych, w tym kampanii edukacyjnych, dotyczących ryzyka szkód wynikających ze spożywania alkoholu i zażywania narkotyków dla konsumentów i ich otoczenia,

- prowadzenie działań edukacyjnych dla dorosłych w zakresie szkód wynikających ze spożywania alkoholu przez dzieci i młodzież (tj. wywiadówki profilaktyczne, warsztaty profilaktyczne, programy edukacyjno – interwencyjne "Szkoła dla rodziców"),
- prowadzenie działań edukacyjnych poprzez edukację zdrowotną dostosowaną do potrzeb różnych grup społeczeństwa, a w szczególności dzieci, młodzieży i osób starszych,
- zorganizowanie zajęć profilaktycznych z elementami socjoterapii (w przypadku zniesienia obostrzeń związanych z panującą pandemią koronawirusa),

2. Zwiększenie dostępności i jakości szkolnych i środowiskowych programów profilaktycznych z uwzględnieniem programów zaadresowanych do:

- uczniów w zakresie profilaktyki uzależnień od alkoholu i narkotyków oraz uzależnień behawioralnych,
- kobiet w zakresie szkodliwości spożywania alkoholu w ciąży.
- kierowców w zakresie skutków jazdy samochodem pod wpływem alkoholu,
- sprzedawców w zakresie odpowiedzialności prawnej i etycznej związanej z handlem alkoholem,

3. Szkolenie profesjonalistów w zakresie nowoczesnych metod rozwiązywania problemów alkoholowych.

- podnoszenie kompetencji przedstawicieli instytucji działających w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów wynikających z używania alkoholu, w tym w zakresie przeciwdziałania przemocy (konferencje, szkolenia, warsztaty),
- udział pedagogów, nauczycieli, członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, członków zespołów interdyscyplinarnych w szkoleniach, seminariach i konferencjach z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- organizowanie szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie tych podmiotów w prowadzenie kampanii społecznych,
- podnoszenie kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą w zakresie skutecznych oddziaływań profilaktycznych oraz udzielających pomocy dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym (konferencje, szkolenia, warsztaty),
- organizowanie i finansowanie dla przedstawicieli placówek pracujących z dziećmi i młodzieżą szkoleń, obejmujących zagadnienia dotyczące skutecznych strategii profilaktycznych oraz

podnoszące ich kompetencje w zakresie realizacji warsztatów i zajęć profilaktycznych (w tym programów rekomendowanych),

- szkolenia dla różnych grup zawodowych realizowane przez uprawnione do tego instytucje i specjalistów, w zależności od potrzeb,
- dofinansowywanie szkoleń i kursów w zakresie pracy socjoterapeutycznej dla pedagogów i nauczycieli oraz finansowanie szkoleń, kursów dla osób prowadzących zajęcia profilaktyczne z elementami socjoterapii oraz osób prowadzących zajęcia sportowe z elementami profilaktyki,
- prenumerata lub zakup specjalistycznych opracowań, czasopism, publikacji, czy też materiałów multimedialnych, w celu wspierania rozwoju zawodowego i kompetencji osób pracujących zawodowo w zakresie rozwiązywania problemów społecznych
- prowadzenie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe dla osób realizujących zadania profilaktyczne obejmujące problematykę narkomanii, a w szczególności dla pracowników szkół, placówek oświatowych, pomocy społecznej, policji i innych grup podejmujących działania profilaktyczne,
- organizowanie szkoleń w celu doskonalenia kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą dotyczących wczesnego rozpoznawania zagrożenia używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz umiejętności i podejmowania interwencji profilaktycznej,
- zwiększenie liczby kompetentnych realizatorów programów profilaktycznych,
- kursy i szkolenia dla przedstawicieli samorządu lokalnego oraz pracowników samorządowych zajmujących się problemami narkomanii,

4. Diagnozowanie i badanie zjawisk związanych z używaniem alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych:

- monitorowanie poziomu i struktury spożycia oraz dostępności alkoholu i narkotyków,
- rozpoznawanie i diagnozowanie środowiska – ankietowanie dzieci i młodzieży w zakresie problematyki uzależnień i jej rozmiarów w placówkach oświatowych,
- inicjowanie, wspieranie i prowadzenie badań dotyczących problemów wynikających z używania narkotyków i alkoholu, w tym przemocy w rodzinie (diagnoza problemów społecznych, ewaluacja zachowań ryzykownych w szkołach na terenie gminy) oraz uzależnień behawioralnych,

5. Podejmowanie działań i czynności zmierzających do podjęcia leczenia odwykowego wobec osób nadużywających alkoholu i powodujących rozkład życia rodzinnego, demoralizację nieletnich, systematycznie zakłócających spójność i porządek publiczny, a w szczególności:

- przeprowadzanie rozmów motywujących z osobami mającymi problem z nadużywaniem alkoholu do podjęcia leczenia,
- współpraca z rodzinami osób mającymi problem alkoholowy (rozmowy motywujące, rozmowy wspierające, działania informacyjne itp.)
- analiza akt osób nadużywających spożywanie alkoholu,
- współpraca z instruktorem terapii uzależnień, który udziela porad w Punkcie Konsultacyjno – Informacyjnym przy UG Dźwierzuty,
- zlecenie badań i wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu,
- kierowanie wniosków do sądu o wszczęcie postępowania w zakresie orzeczenia obowiązku leczenia odwykowego w zakładzie lecznictwa odwykowego,
- kierowanie wniosków do sądu o wszczęcie postępowania w zakresie orzeczenia obowiązku leczenia odwykowego w zakładzie lecznictwa odwykowego z dozorem kuratora,
- ponoszenie kosztów sądowych w związku z prowadzonymi procedurami zobowiązania do leczenia odwykowego,
- kierowanie wniosków do sądu o wgląd w sytuację rodziny,
- uczestniczenie w pracach zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

6. Zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz członków ich rodzin poprzez:

- informowanie osób uzależnionych o istniejących placówkach ambulatoryjnych i ośrodkach terapeutycznych,
- pomoc osobom uzależnionym w szybkim podjęciu leczenia (kierowanie, motywowanie, edukacja, wspieranie psychiczne, porady prawne, porady psychologiczne, porady terapeutyczne),
- pomoc dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym oraz dotkniętym przemocą w ramach prac Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego,
- wspieranie i rozwijanie istniejącego Gminnego Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego celem szerokiej dostępności do profesjonalnej pomocy terapeutycznej i prawnej oraz psychologicznej,
- zakup niezbędnego sprzętu i wyposażenia do funkcjonowania Punktu Konsultacyjno –

Informacyjnego,

- działania zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania leczeniu, w tym kierowanie na leczenie odwykowe i finansowanie badań w tym zakresie.
- udzielenie wsparcia i pomocy osobom po zakończeniu terapii odwykowej oraz ich rodzinom poprzez prowadzenie zajęć w grupie wsparcia (dla osób uzależnionych i współuzależnionych),
- bieżąca współpraca z poradniami i ośrodkami leczenia odwykowego oraz Sądem Rejonowym w Szczytnie – III Wydział Rodzinny i Nieletnich,
- zwiększenie dostępności i podniesienie jakości pomocy dla członków rodzin z problemem alkoholowym (porady dla osób współuzależnionych, DDA)
- zwiększenie dostępności i podniesienie jakości pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, w szczególności z problemem alkoholowym,
- w przypadku zniesienia obostrzeń związanych z pandemią koronawirusa, dalsze prowadzenie zajęć profilaktycznych z elementami socjoterapii w świetlicach wiejskich na terenie gminy (zatrudnienie osoby prowadzącej, zakup materiałów niezbędnych do prowadzenia zajęć, sfinansowanie wycieczki dla osób systematycznie uczęszczających na zajęcia)
- organizacja zajęć sportowych z elementami profilaktyki oraz zakup niezbędnego sprzętu, wyposażenia i materiałów do prowadzenia tych zajęć,

7. Udzielenie rodzinom w którym występują problemy alkoholowe, narkotykowe i uzależnienia behawioralne - pomocy psychospołecznej i prawnej oraz ochrony przed przemocą w rodzinie poprzez:

- wspomaganie działalności świetlic socjoterapeutycznych, środowiskowych i wiejskich w których prowadzone są zajęcia profilaktyczne, programy rekomendowane oraz realizowane są długofalowe programy profilaktyczne tj. zakup materiałów, wyposażenia, sprzętów, żywności oraz dofinansowanie szkoleń i warsztatów (w przypadku zniesienia obostrzeń związanych z pandemią koronawirusa),
- organizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych o charakterze profilaktycznym oraz dofinansowanie zakupu niezbędnego sprzętu, wyposażenia i materiałów do prowadzenia tych zajęć,

- dofinansowywanie zajęć i programów socjoterapeutycznych oraz profilaktycznych dla dzieci z rodzin z problemami alkoholowymi lub przemocą w rodzinie (w przypadku zniesienia obostrzeń związanych z pandemią koronawirusa),
- organizowanie i dofinansowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży z rodzin, w których występują problemy alkoholowe i przemoc w rodzinie (w przypadku zniesienia obostrzeń związanych z pandemią koronawirusa oraz zebrania osób chętnych do udziału w wypoczynku),
- organizowanie i finansowanie warsztatów, prelekcji i pogadanek w ramach prowadzonych programów profilaktycznych w szkołach i świetlicach,
- pomoc prawna dla osób współzależnionych i dotkniętych przemocą w ramach prac Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego,
- pomoc psychologiczna dla osób uzależnionych i współzależnionych od alkoholu, dotkniętych przemocą, a także zmagających się z problemem narkomanii i uzależnieniami behawioralnymi,
- pomoc terapeutyczna dla osób uzależnionych i współzależnionych od alkoholu, dotkniętych przemocą, a także zmagających się z problemem narkomanii i uzależnieniami behawioralnymi,
- prowadzenie Punktu Konsultacyjnego, zajmującego się informacją, pomocą prawną oraz pierwszą interwencją w problemach narkotykowych i problemach związanych z uzależnieniami behawioralnymi,
- rozpowszechnianie informacji o możliwości skorzystania z programu korekcyjno - edukacyjnego dla sprawców przemocy w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Szczytnie,
- organizowanie dnia otwartych drzwi w ramach kampanii BIAŁA WSTAŻKA podczas którego dyżur pełnić będą pracownicy socjalni, dzielnicowy, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dźwierzutach celem pomocy, poinformowania na temat procedury Niebieska Karta, doinformowania na temat praw przysługujących osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

8. Współpraca z zespołem interdyscyplinarnym w zakresie procedury “Niebieska Karta”

- organizowanie i finansowanie dla przedstawicieli służb i instytucji działających na rzecz ochrony rodzin przed przemocą szkoleń obejmujących zagadnienia dotyczące specyfiki zjawiska przemocy w rodzinie, konsekwencji doznawania przemoc w rodzinie, funkcjonowania osób doznających przemocy i stosujących przemoc,
- organizowanie i finansowanie szkoleń i warsztatów przygotowujących do kontaktu

z członkami rodzin z problemem alkoholowym, w którym dochodzi do przemocy, a także pozwalających na analizę osobistych postaw wobec ofiar i sprawców przemocy, a także przekonań na temat zjawiska przemocy w rodzinie,

- organizowanie i finansowanie szkoleń i konferencji dotyczących obowiązujących procedur (w tym procedury "Niebieskiej Karty") i współpracy służb działających na rzecz zatrzymania przemocy i poprawy sytuacji w rodzinie.
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – działania prowadzące do ograniczenia skali przemocy w rodzinie poprzez profilaktykę i edukację oraz wsparcie osób doświadczających przemocy.
- zwiększenie dostępności i podniesienie jakości pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie, w szczególności z problemem alkoholowym,
- upowszechnianie informacji nt. lokalnej oferty pomocy dla członków rodzin z problemem przemocy, w szczególności z problemem alkoholowym np. poprzez kampanie i ulotki,
- upowszechnienie informacji o miejscach w lokalnej społeczności, w których świadczona jest pomoc medyczna, psychologiczna, prawna, socjalna oraz zawodowa osobom dotkniętym przemocą, za pomocą ulotek, plakatów, broszur i stron internetowych.
- prowadzenie lokalnych kampanii informacyjnych i edukacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie, w tym przemoc wobec dzieci.
- organizowanie spotkań, pikników, festynów dla rodzin, dotyczących wychowania dzieci bez przemocy, alkoholu, dopalaczy i innych używek w ramach prowadzonych programów profilaktycznych,
- włączanie się w ogólnopolskie akcje/kampanie społeczne mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- zwiększenie świadomości dorosłych mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy w procesie wychowania, przy jednoczesnej edukacji w zakresie innych skutecznych i bezpiecznych dla rozwoju dziecka metod wychowawczych, poprzez warsztaty i zajęcia organizowane dla rodziców oraz przy wykorzystaniu strategii informacyjnej, zarówno w środkach masowego przekazu, jak i w społeczności lokalnej.
- prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które będą obalać mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, a także będą opisywać mechanizmy przemocy i uświadamiać ich społeczną szkodliwość.

9. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania

problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii a w szczególności dzieci i młodzieży poprzez:

- wspieranie placówek oświatowych w działaniach wpisanych w szkolny program profilaktyczny,
- przeprowadzenie działań o możliwie najszerszym spektrum, docierającym do wszystkich dzieci i młodzieży, w celu obniżenia liczby uczniów inicjujących we wczesnych latach picie alkoholu. Skuteczne mogą okazać się np. tematyczne godziny wychowawcze, w czasie których opiekunowie będą podejmować działania profilaktyczne: warsztaty edukacyjne, wykorzystanie źródeł multimedialnych, spotkania z ekspertami np. osobami pracującymi z osobami uzależnionymi lub zajęcia wspierające uczniów w rozwijaniu konstruktywnych form radzenia sobie w trudnych sytuacjach,
- zastosowanie w działaniach profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży strategii informacyjnej, w celu poszerzenia ich wiedzy na temat przyczyn i konsekwencji picia alkoholu oraz umożliwienia młodym ludziom, podejmowania racjonalnych wyborów, popartych znajomością zagadnień związanych z używaniem napojów wysokoprocentowych.
- przeprowadzenie zajęć profilaktycznych w szkołach (wśród starszych uczniów), poświęconych bezpieczeństwu na drogach, z uwzględnieniem właściwych zachowań i postaw wobec uczestnictwa w ruchu drogowym pod wpływem napojów alkoholowych,
- przeprowadzenie szkoleń dla rodziców podczas których przekazana im będzie wiedza, na temat problemu picia alkoholu, skutków wczesnej inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz możliwości jej zapobiegania,
- realizacja programów profilaktycznych, informacyjnych, terapeutycznych, a w tym organizacja spektakli teatralnych i warsztatów o tematyce profilaktycznej dla dzieci i młodzieży ze szkół z terenu gminy,
- włączanie się w organizowanie form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży poprzez dofinansowywanie wycieczek i kolonii na których realizowane są programy profilaktyczne i edukacyjne z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy wśród rówieśników lub podejmowane są inne działania o charakterze profilaktycznym (w przypadku zniesienia obostrzeń związanych z pandemią koronawirusa oraz zebraniem osób chętnych do wzięcia udziału),
- wspieranie i finansowanie zajęć profilaktycznych z elementami socjoterapii w celu zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży (w przypadku zniesienia obostrzeń związanych z pandemią koronawirusa),

- włączenie się w organizowanie form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży poprzez dofinansowanie działalności świetlic wiejskich poprzez realizację programów profilaktycznych (w przypadku zniesienia obostrzeń związanych z pandemią koronawirusa),
- finansowanie kolonii profilaktycznych, jako elementy oddziaływań profilaktycznych (w przypadku zniesienia obostrzeń związanych z pandemią koronawirusa),
- współdziałanie w organizowaniu lokalnych imprez profilaktycznych w szczególności sposób eksponujących “zdrowy styl życia”,
- udział w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych,
- przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia (m.in. poprzez rozpowszechnianie wśród mieszkańców ulotek, broszur lub rozmieszczenie na terenie Gminy plakaty i bilbordy oraz wykorzystanie tablic informacyjnych w miejscach publicznych, np. Ośrodka Pomocy Społecznej, ośrodkach zdrowia, parafii, punkcie konsultacyjnym, szkołach itp.)
- przeprowadzenie kampanii informującej o skutkach picia w ciąży, zapoznanie mieszkańców z tematyką FAS – alkoholowego zespołu płodowego oraz uświadomienie kobietom w ciąży konieczności unikania nawet śladowych ilości alkoholu,
- przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami,
- kontynuowanie ścisłej współpracy z policją, na przykład w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.
- podjęcie działań skierowanych zarówno do pracodawców jak i pracowników, których celem będzie przedstawienie konsekwencji prawnych podejmowania pracy w stanie nietrzeźwym oraz zagrożeń wynikających z takiej sytuacji.
- informowanie o problemach i szkodach oraz zachowaniach ryzykownych związanych z spożywaniem alkoholu, konsekwencjach tych zachowań, a także metodach leczenia i zapobiegania szkodom zdrowotnym i społecznym w tym zakresie,
- stałe rozpowszechnianie informacji z zakresu rozwiązywania problemów społecznych na przykład poprzez umieszczanie informacji na stronie internetowej Urzędu Gminy i Gminnego Ośrodka

Pomocy Społecznej w Dźwierzutach,

- zwiększanie świadomości społecznej na temat zagrożeń wynikających z nadużywania alkoholu – rozpowszechnianie informacji o działaniach profilaktycznych i terapeutycznych na terenie gminy,
- upowszechnianie informacji dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości przeciwdziałania przemocy w rodzinach, w szczególności z problemem alkoholowym,
- promocja zdrowego stylu życia, trzeźwości i abstynencji,
- zakup materiałów edukacyjnych i innych niezbędnych do prowadzenia zajęć z zakresu profilaktyki uzależnień,
- doposażenie świetlic w niezbędny sprzęt do prowadzenia zajęć pozalekcyjnych w ramach programów profilaktycznych,
- podniesienie wiedzy społeczeństwa z zakresu narkomanii. Zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w zapobieganiu narkomanii - wsparcie działalności organizacji pozarządowych i osób fizycznych,
- podniesienie poziomu wiedzy rodziców na temat zapobiegania narkomanii, postaw rodzicielskich – współpraca z placówkami oświatowymi,
- szerzenie informacji na temat problemu narkomanii za pomocą ulotek, wykorzystanie strony internetowej Gminy oraz współpraca z instytucjami zajmującymi się problematyką,
- upowszechnianie informacji na temat dostępu do działań profilaktycznych, interwencyjnych, pomocowych i placówek leczenia dla osób zagrożonych uzależnieniem lub uzależnionych od środków odurzających, substancji psychotropowych i nowych substancji psychoaktywnych,
- pogłębianie wiedzy na temat środków psychoaktywnych,
- kształtowanie świadomości zdrowotnej i motywacji do dbania o zdrowie u dzieci i młodzieży szkolnej ze szczególnym uwzględnieniem problematyki używania substancji psychoaktywnych i ich negatywnych następstw,
- prowadzenie działań edukacyjnych, w tym kampanii społecznych, adresowanych do różnych grup docelowych, a w szczególności do dzieci, młodzieży, rodziców na temat zagrożeń wynikających z używania środków odurzających i substancji psychoaktywnych, a także z pozamedycznego stosowania produktów leczniczych, których używanie może doprowadzić do uzależnienia,
- prowadzenie działań edukacyjnych dla dorosłych w zakresie szkód wynikających ze stosowania narkotyków przez dzieci i młodzież (wywiady profilaktyczne, warsztaty profilaktyczne, program edukacyjno – interwencyjny "Szkoła dla rodziców", finansowanie materiałów niezbędnych do prowadzenia rekomendowanych programów profilaktycznych w szkołach ,

kampanie profilaktyczne),

- rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc.
- podjęcie działań profilaktycznych wykorzystując przy tym strategię informacyjną mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu.
- ograniczanie dostępności papierosów dla dzieci i młodzieży poprzez szkolenia dla sprzedawców wyrobów nikotynowych z zakresu przestrzegania zakazu sprzedaży papierosów osobom nieletnim oraz konsekwencji moralnych i prawnych za tym idących.
- przeprowadzenie szkoleń/warsztatów dla rodziców, na temat reagowania w przypadku zażywania przez dzieci środków psychoaktywnych, rozpoznawania czy dziecko zażywa takie substancje, do kogo należy się zgłosić w przypadku doświadczenia tego problemu oraz jak rozmawiać z dzieckiem w przypadku podejmowania przez niego zachowań ryzykownych.
- realizacja działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym dotyczących konsekwencji zdrowotnych, społecznych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy
- rozpowszechnianie w miejscach publicznych ulotek na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemów z nadużywaniem lub uzależnieniem od środków psychoaktywnych.
- szkolenia dla rodziców w zakresie podnoszenia ich kompetencji wychowawczych w zakresie zagrożeń i konsekwencji używania środków psychoaktywnych wśród dzieci i młodzieży,
- szkolenia dla nauczycieli w zakresie profilaktyki uzależnień oraz finansowanie uzyskania certyfikatu do prowadzenia rekomendowanych programów profilaktycznych przez nauczycieli tj. Fantastyczne Możliwości, Program Domowych Detektywów, Archipelag Skarbów, Przyjaciele Zippiego oraz wszystkich innych programów znajdujących się w bazie programów rekomendowanych,

10. Kontrolowanie punktów sprzedaży alkoholu i podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13-15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz szkolenie sprzedawców napojów alkoholowych w zakresie przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi poprzez :

- dokonywanie analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa w ramach wykonywania działalności gospodarczej przez podmioty prowadzące sprzedaż napojów alkoholowych (na

podstawie art. 47.1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców)

- prowadzenie działań informacyjno – edukacyjnych, w tym kampanii edukacyjnych, dotyczących ryzyka szkód wynikających ze spożywania alkoholu dla konsumentów i ich otoczenia poprzez szkolenia dla sprzedawców,
- kontrolowanie zasad prowadzenia sprzedaży alkoholu oraz szczególna ochrona ludzi młodych przed wpływem działań marketingowych,
- zapewnienie skutecznego przestrzegania prawa w zakresie produkcji, dystrybucji reklamy i promocji oraz spożywania napojów alkoholowych,
- podejmowanie działań interwencyjnych wobec podmiotów prowadzących promocję i reklamę napojów alkoholowych, a w szczególności reklamę skierowaną do młodzieży,
- systematyczne kontrolowanie dostępności alkoholu, a w szczególności w zakresie przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim oraz podniesienie efektywności egzekwowania prawa w przypadku naruszenia zasad obrotu alkoholami oraz handlu poza legalną siecią punktów sprzedaży.
- prowadzenie systematycznych działań kontrolnych i interwencyjnych przez członków GKRPA w punktach sprzedaży alkoholu w zakresie posiadania aktualnych zezwoleń i opłat na sprzedaż napojów alkoholowych,
- nasilenie kontroli przedsiębiorców pod kątem prawidłowości oświadczeń o wartości sprzedaży napojów alkoholowych,
- zapoznanie pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych z procedurą skutecznej odmowy, wzmocnienie umiejętności asertywności oraz ukazanie sposobów wspomagających współpracę sprzedawcy z policją.
- opiniowanie przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych,
- dostarczenie właścicielom punktów sprzedaży alkoholu kompletu przepisów dotyczących zasad związanych z obrotem alkoholem np. w formie ulotek,
- przeprowadzenie szkolenia wśród sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, przy szczególnym uwzględnieniu treści Ustawy z dnia 26 X 1982 r. O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- zapoznanie pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych z procedurą skutecznej odmowy, wzmocnienie umiejętności asertywności oraz ukazanie sposobów wspomagających

współpracę sprzedawcy z policją.

11. Wspomaganie działalności instytucji i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkotykowych oraz związanych z uzależnieniami behawioralnymi:

- upowszechnianie i wspieranie oraz dofinansowanie różnorodnych form spędzania wolnego czasu i innych imprez,
- włączenie się w akcje na rzecz promocji zdrowia, prowadzone przez szkoły, ośrodek kultury, parafie, rady sołeckie na terenie Gminy Dźwierzuty,
- podejmowanie innych działań wynikających z bieżącej analizy sytuacji,
- inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień,
- dofinansowanie zakupu materiałów do prowadzenia rekomendowanych programów profilaktycznych w placówkach oświatowych oraz świetlicach i klubie sportowym,

Inicjatorem działań określonych w gminnym programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii jest Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zwana dalej Komisją, natomiast podmiotem odpowiedzialnym za realizację Gminnego Programu na lata 2022 - 2024 jest Przewodniczący Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dźwierzutach.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dźwierzutach w celu realizacji programu będzie podejmowała współpracę z:

- Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Dźwierzutach,
- Poradnią Uzależnień od Alkoholu i Współuzależnienia w Szczytnie,
- Punktem Konsultacyjno – Informacyjnym przy UG w Dźwierzutach (pomoc terapeutyczna, pomoc prawna, pomoc psychologiczna),
- Radą Gminy Dźwierzuty,
- Sądem Rejonowym w Szczytnie,
- Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej,
- Placówkami Oświatowymi na terenie Gminy Dźwierzuty,
- Gminnym Ośrodkiem Kultury w Dźwierzutach,
- Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,

- Komendą Powiatową Policji w Szczytnie,
- Prokuraturą Rejonową w Szczytnie,
- Parafiami na terenie Gminy Dźwierzuty,
- Sołectwami,
- OSP

V. OCZEKIWANE EFEKTY

1. Zwiększenie odsetka osób zobowiązanych do leczenia odwykowego.
2. Zwiększenie ilości kursów, szkoleń na temat problemów i szkód, zachowań ryzykownych związanych z piciem i nadużywaniem alkoholu, stosowaniem narkotyków oraz dotyczących uzależnień behawioralnych,
3. Podniesienie kompetencji nauczycieli, rodziców – udział w/w w organizowanych szkoleniach, konferencjach i warsztatach.
4. Podniesienie wiedzy dzieci i młodzieży na temat uzależnień oraz korzystania z profesjonalnych ofert profilaktyki.
5. Wskazanie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania wolnego czasu bez używek,
6. Podniesienie zakresu wiedzy liderów społeczności lokalnych, instytucji oświatowych, społecznych w zakresie metod rozwiązywania problemów alkoholowych i narkotykowych oraz związanych z uzależnieniami behawioralnymi,
7. Zwiększenie możliwości korzystania z profesjonalnych form pomocy dla osób uzależnionych.
8. Przygotowanie nauczycieli i pedagogów do prowadzenia rekomendowanych programów profilaktycznych,
9. Zwiększenie świadomości społecznej nt. środków odurzających i psychoaktywnych,
10. Zmniejszenie ryzyka związanego z używaniem środków odurzających,
11. Zwiększenie świadomości społecznej nt. uzależnień behawioralnych,
12. Diagnoza problemów z związanych ze zjawiskiem narkomanii i alkoholizmu oraz uzależnień behawioralnych,
13. Ograniczenie dostępności środków odurzających,

VI. WYTYCZNE DO DZIAŁANIA

1. Kontrole sklepów mogą być prowadzone przez członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, wytypowanych pracowników Urzędu Gminy z udziałem policjanta.

2. Czynności kontrolne dokonuje się wyłącznie w obecności kontrolowanego, osoby zastępującej kontrolowanego lub przez niego zatrudnionej. Kontrolowany ma obowiązek umożliwić dokonanie kontroli.
3. Z czynności kontrolnych powinien zostać sporządzony protokół. Protokół należy sporządzić w trakcie przeprowadzanej kontroli, który podpisują członkowie zespołu kontrolującego oraz właściciel punktu sprzedaży napojów alkoholowych lub osoba przez niego upoważniona obecna w czasie kontroli.
4. Zespół kontrolujący sprawdza czy przestrzegane są przepisy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w zakresie zakazu spożywania alkoholu w sklepie i na terenie przyległym do sklepu, czy w punkcie sprzedaży alkoholu widnieją informacje o szkodliwości alkoholu; czy przestrzegane są warunki sprzedaży alkoholu określone w ustawie; czy punkt posiada aktualne zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych; czy w terminie dokonano opłaty za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych; czy prowadzenie sprzedaży napojów alkoholowych jest zgodne z posiadaniem zezwoleniem; czy przedsiębiorca posiada tytuł prawny do lokalu; czy przedsiębiorca zaopatruje się u producentów posiadających odpowiednie zezwolenia na sprzedaż hurtową napojów alkoholowych; czy prawidłowo wydzielono stoisko na sprzedaż alkoholu; czy reklama i promocja napojów alkoholowych ma odpowiednią formę i spełnia warunki określone w art. 13¹ ust. 1; czy przestrzegany jest zakaz sprzedaży napojów alkoholowych osobom nieletnim i osobom nietrzeźwym; czy prawidłowe są dane w oświadczeniach o wartości sprzedaży napojów alkoholowych,
5. Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii stanowi część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Zadania wynikające z gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dźwierzutach.
6. Przewodniczący planuje i organizuje prace Komisji.
7. Zasady działalności komisji oraz zadania Przewodniczącego, Sekretarza i członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych są określone w Regulaminie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
8. W przypadku nieobecności Przewodniczącego wyznacza on Sekretarza lub innego członka komisji do pełnienia jego obowiązków.
9. Upoważnia się Przewodniczącego Komisji do występowania do Wójta Gminy z wnioskami o przeniesienie środków finansowych pomiędzy zadaniami i paragrafami wydatków w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

10. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przedkłada Radzie Gminy roczne sprawozdanie z realizacji gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii.
11. Wójt Gminy – w oparciu o projekt Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – przedkłada Radzie gminy program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii przynajmniej raz na cztery lata,
12. Członkom Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przysługuje zwrot środków za delegację (dojazd i powrót ze szkolenia) po przedłożeniu dokumentów potwierdzających dojazd oraz udział w szkoleniu na zasadach dla pracowników samorządowych.

VII. ZASADY FINANSOWANIA PROGRAMU:

1. Finansowanie realizacji zadań wynikających z Gminnego Programu będzie dokonywane z rocznych opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych wnoszonych przez prowadzących sprzedaż podmioty gospodarcze oraz opłat od sprzedaży napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej nieprzekraczającej 300 ml.
2. Środki finansowe zebrane z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych oraz opłat od sprzedaży napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej nieprzekraczającej 300 ml. niewykorzystane w danym roku budżetowym, zostaną przeznaczone w następnym roku budżetowym na realizację programu.

VIII. ZASADY WYNAGRODZENIA CZŁONKÓW GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH:

1. Za udział w posiedzeniach komisji, kontrolach sklepów, rozmowach z osobami kierowanymi na leczenie oraz innych pracach komisji, członkowi Gminnej Komisji przysługuje wynagrodzenie w wysokości 250,00 zł. (brutto),
2. Członkowi Gminnej Komisji przysługuje tylko jedno wynagrodzenie w danym dniu, bez względu na liczbę posiedzeń,
3. Podstawę do wypłacenia wynagrodzenia stanowi podpisana lista obecności z posiedzenia Komisji.
4. Sekretarzowi Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przysługuje wynagrodzenie miesięczne w wysokości 1 500,00 zł. (brutto).

Program może ulec modyfikacji w trakcie jego realizacji ze względu na zmianę potrzeb społecznych

wynikających z diagnozy problemu oraz w przypadku zmiany zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii bądź innych aktów prawnych.

Program został opracowany w oparciu o:

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2021 poz. 1119 t.j.ze zm.)
2. Ustawę z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2020 poz. 2050 t.j. ze zm.)
3. Ustawa z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz.U. 2020 poz. 2207 t.j.)
4. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz.U. 2021 poz. 1956 t.j. ze zm.)
5. Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2021-2025 (Dz.U. 2021 poz. 642)
6. Informacje z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dźwierzutach
7. Diagnozę Problemów Społecznych przeprowadzoną w pierwszej połowie 2020 r. na terenie Gminy Dźwierzuty przez firmę Oficyna Profilaktyczna z Krakowa.
8. Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2022 roku.
9. Sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na terenie gminy Dźwierzuty za lata 2017 – 2021.

Opracowanie:

Sekretarz GKRPA – Wioletta Waćławska